49ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1323 Կ. ՊՈԼԻՍ ՇԱԲԱԹ 15/28 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1905 29 ՇԱՊԱՆ 1323 – 15 ԹԸՇՐԻՆԸ ԷՎՎԷԼ, 1321

Journal Arménien
MANZOUME-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S.-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԵՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՊԷՍ Կ'ՈՒՂՂՈՒՄ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Գալաթիա Ալի Ճամանդարի, 38

Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ եւ չեն տրուիր

Մանկական Աշխարհ

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افكار
اوصنجه جزء وسياسى غزته در
صاحب امتيازى : اوجانسى قره‌بد
ادارهٔ محلّه‌سى باب عالى جاده‌سى نومرو ۳۸

ԳԱՆԱՁՆԱՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամեայ
Գալոց համար	80 ղր.	50 ղր.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	18 ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 դրուշ
Մէկ անգամէ աւելի եռանալումներ համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ„ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՕՐՈՒԱՆ ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐ

ՊԷՏՔ Է ԴՐԱՄ ՏԱԼ ՏՂՈՅ ՁԵՌՔ

Դրամի գործածութիւնը ա՛յնչափ սեռտ առնչութիւն ունենալ սկսած է կեանքի հետ որ մարդս ամէն քայլափոխի՝ անխուսափելի պէտք կը զգայ անոր դիմելու։ Ուրախութեան ու տրտմութեան, հանգիստի ու վիշտի, երիտասարդութեան ու ծերութեան և վերջապէս կեանքի ամէն դրուագներուն մէջ դրամն է որ կուգայ իր ազդեցութիւնը ընծեռել, միշտ նպաստաւոր պայմաններ խոստանալով զինքը գործածել գիտցողներուն։

Դարեր առաջ, երբ առեւտրական հաղորդակցութիւնները այս ատենուան ընդարձակուած չէին, դրամը՝ հարստութիւն դիզելու մարմաջ ունեցողներուն առջեւ միայն մեծ արժէք ունէր։ Հանրութիւնը այն ատենուան ստիպողական չէր գաներ անոր պէտքը, քանի որ առանց ստակի ալ մարդ կրնար փոխանակութեամբ գոնացնել իր պարզ ու անսեթեւեթ պահանջները, ունեցածին աւելորդէն դրացիին տալով ու անոր ունեցածն ալ ինք առնելով։

Այս փոխանակութեան դրութիւնը կրնար չարունակուիլ սահմանափակ կեանք ապրողներու շուրջ, որուն փոքր նմանը դեռ կը տեսնուի քաղաքներէ հեռու հաստատուած գիւղերու մէջ, ուր մարդ տարիներով դրամի երես չի տեսներ ու ո՛չ ալ պէտքը կը զգայ անոր, քանի որ հացը արտին ցորենէն կը պատրաստէ, կաթը, պտիրը, եղը ոչխարներէն կը ստանայ, հագուստը դուարներուն բուրդերէն կը հայթայթէ կիր, և վերջապէս ինչ բանի որ պէտք ունի ապրելու և ընտանիքը ապրեցնելու, ամէնքն ալ իր ագարակէն ձեռք կը բերէ, առանց ուրիշի մը կարօտ ըլլալու։

Ասիկա նահապետական տիպար կեանքն է զոր կրնանք ցանագովել, դրատեալ, հովուերգութեան նիւթ ընել և սակայն քնաւ չենք կրնար ապրիլ։ Ա՛մէնքս ալ երբ օրուան աշխատութիւններէն յոգնած, դադրած տուն վերադառնանք և կամ մեծ քաղաքներու ապականած օդէն նեղուինք,

—Ա՜խ, կը բացագանչենք հիմա մէկը առնէր զիս գիւղ ջուրի մը գլուխը տանէր, հոն քաղաքակրթութեան կաչկանդումներէն զերծ՝ լեռան կալին վրայ փռուէի հաղուստներս քաշած, կոճակներս թուլցուցած, սառնաթախտ ուռիները հովանաւորէին վրաս, սոխ հացը ուտէի ու կուշտ ու կուռ խմէի դրախտային աղբիւրին անմահական ջուրէն։

Եւ կսխմենք փոխն ի փոխ դրուատել գեղջկական կեանքը։ Մէկը ծաղիկներուն բոյրը կը նկարագրէ, ուրիշը ծառերուն թայրը, պէրճախօս մը ունկընդիրները թովելու ատենուան ճարտասանութեամբ կը բացատրէ գեղջկական արշալոյսը, ուր զէփիւռը կը շոյէ ճակատը՝ բացօդեայ քնացող չինականներուն, կաղաւները ականջներ խլացնող երգերով կը մրցին աքլորներու հետ, մինչդեռ անտառին խորերէն փրթած եղեւիններու անուշ հոտը կը պարուրէ գիւղը համակ։

Ասոնց ամէնքը իրարմէ կենդանի ոճով կը խօսուին ու կը նկարագրուին սրահներու մէջ, գարնջուրի գաւաթներու և կամ ճաճատող վառարանների շուրջ։ Իրականութեան մէջ սակայն ո՛չ ոք կրնայ շաբաթէ մը աւելի հանդգնիլ այս նահապետական կեանքին, որուն առթած տաղտուկը կը մղէ եռեկական ժամ առաջ քաղաք վերադառնալու և կրկին քրտնաջան աշխատութիւնով հեռացնելու դրամը, հարստութիւնը, ո՛րչափ ալ տաժանելի ըլլայ ցոյն ձեռք ձգելու միջոցը ուրչափ ալ հակառողջապահիկ չենքերու և արեւ չտեսնող հաստատութիւններու մէջ ամրացած ըլլան դրամները։

Դրամի սէրը սակայն պարապ տեղը չէ որ այս ատենան տոգորած է հոմանս աշխարհը։ Անիկայ անհրաժեշտ ընկեր մը դարձած է մարդուս, ուրկէ զրկուելը և ոչ մէկ վայելքի կրնայ տիրանալ կեանքին մէջ։ Ուռուցը, հանճարը, բարոյականը, առաքինութիւնը ամէնքն ալ դրամին շուրջ կը դառնան, և ինչպէս ժողովրդական առած մը կ'ըսէ. աղէաս վարդապետին քարոզն անգամ մեկ մեկ ժեկի չըլլուիր։

Բանի՛ քանի՛ հանճարներ, տաղանդներ, թշուառ կեանք մը բոլորելու սահմանուած են, մի միայն անոր համար որ կարեւորութիւն չեն ընծայած դրամին և իրենց թագուն գանձերը ապարդիւն մնացած են թէ՛ իրենց և թէ՛ հանրութեան համար։ Միւս կողմէ հազարաւոր ոչնչութիւններ յաջողութեան ու համբաւի գագաթնակէտ հասած են շնորհիւ իրենց հարստութեան՝ որ հանճար, տաղանդ և կարողութիւն փայլեցուցած է անոնց անկարող և անարժէք անձին վրայ։

Մինակ նիւթական խնդիրներու մէջ չէ սահմանափակուած եռակոյն դրամին անհրաժեշտութիւնը, անիկա սրտի ամէնէն սուրբ, ամէնէն նուիրական ու խնկելի զգացումներուն մէջ ալ տարածած է իր ոստնգութիւնը և այսօր իր կեանքը ամուսնական խորհուրդով հաստատի մը հետ կապել ուզող ոեւէ անձ ամէնէն առաջ դրամ կը փնտռէ իր ապագայ կենակցին վրայ։ Ո՛չ ոք կը մտադրէ երիտասարդը կամ օրիորդը երբ անոնք հարուստ կենակիցի մը նախապատուութիւն տան, որովհետեւ ամուսնական վայելքները հիմա մի միայն չոր սիրով կարելի չէ ըմբշխնել, հարսնիքն առաջ և անկէ ալ ետք միշտ դրամն է որ պիտի տեւականացնէ սէրը ու յաւերժացնէ ամուսիններուն անմոռոգ կեանքը։ Ամուսնացողները իրենց դիրքին պատշաճ հարսնիք կ'ուզեն, վայելչօրէն կահաւորուած բնակարանի մը պէտքը կ'զգան, տարբեր հանդիսութիւններու համար այլ և այլ ձեւով ուերանգով հագուստներ կարել կուտան, մեղրալուսին վայելելու համար արտաքարդ ծախսեր կը չռայլեն և վերջապէս քաղաքակրթութեան պահանջումները գոհացնելու համար կը պարտաւորուին միշտ դրամ վճարել ամենէն անպէտ պերճանքներու և անօգուտ ոչնչութիւններու։

Եւ ասոնց ամէնքը կ'ստիպեն նորապսակները սէրէ առաջ դրամի վրայ մտածել։

Հապա ծերութեան շրջանը. ո՛հ, երբեք նկատողութեան առած է աղքատ ծերունի մը կամ չքաւոր պառաւի մը ողբալի վիճակը. ինչ պիտի ընէ այնպիսին իր կեանքին ձմեռին մէջ, երբ կենսական մեքենաները բթացած՝ անգործութեան դատապարտուած են և գէթ օրապահիկ մը հայթայթելու չափ իսկ կարողութիւն չունի գործելու։ Եթէ անկիրթ, անիրտ ընտանիքի մը կը պատկանի այնպիսին ու շրջապատուած է հարսներով, զաւակներով ու թոռներով, անոնք օրն ի բուն դժգոհանք, զրուանք պիտի արտայայտեն խեղճին հանդէպ, պիտի ծաղրեն զայն, որ չկրցաւ դրամ շահիլ ու խնայողութիւններ ընել, ծերութեան օրերուն մէջ հանդիստ կեանք մը ապահովելու հեռատեսութեամբ, և ամէնէն վերջ՝ գերմարդկային հիւծեր պիտի ընեն զայն առնէն հեռացնելու և հանրային գթութեան յարկի մը տակ նետելու։

Այսչափը դարձեալ փոքրագոյն չարիքն է աղքատ ու չքաւոր ծերին ուպառաւին համար, եթէ զաւակէ ընտանիքէ ալ զուրկ ըլլայ, այն ատեն երիցս ողբալի է կացութիւնը որ գլուխը հանգչեցնելիք տեղ մը իսկ չի կրնար գտնել և փորը կշտացնելու համար կը ստիպուի դնել դուռ մուրալ ու ձեռք բանալ անցորդներուն առջեւ։

Միւս կողմէ հարուստ ունեւոր ծերն ու պառաւը դիտիցէք. թաղին մէջ ամէնուն յարգանքին առարկան է ան որ երբ եկեղեցիէն ներս մտնայ պնակները կը ճոխացնէ առատ ողորմութիւնով և աղքատախնամներ ու բարեսիրական մարմիններ փաղաքշիչ բառերով զայն կը շրջապատեն եկեղեցիին, դպրոցին կամ աղքատին համար բան մը փրցնելու ատեն։ Մրգալաճառը, մսագործը, նպարավաճառը խնարն ծառաներն են հարուստ ծերունիին որ ամէն օր գնումներ կ'ընէ իր բազմանդամ զաւակներուն ու թոռներուն համար և յաճախ չատ սակարկութիւն չըներ, ազդուելով վաճառորդներու իրեն ընծայած արտակարգ պատիւներէն։ Կէս օրուան մօտ կ'ի՛ջնայ վաճառատուն, ուր նախկին յաճախորդներ անմիջապէս իրեն կը դիմեն և միջնորդութիւնը կը խնդրեն երբ ծերուկին զաւակը կամ թոռը և կամ պաշտօնեան սուղ վաճառումներ ընել ուզեն և կամ անհամաձայն գանուին ո և է գործի նկատմամբ։ Ո՛չ հոգ, ո՛չ մտածում և ոչ ալ մտահոգութիւն, գործէ քաշուած հարուստին համար, որ եթէ բարի սիրտ մը ունի ի՛նքզինքը բարեգործութեան կը նուիրէ և յարգելով Քրիստոսի պատուէրը. անարգ մամոնայեն բարեգամներ կը պատրաստի իրեն յաւիտենական կեանքին համար, որուն օր աւուր մօտենալը կ'զգայ։ Վերջապէս դրամը հարստութիւնը մինչեւ գերեզման կ'ապահովեն ծերուկին ու պառաւին կեանք մը զոր զուցէ իրենց երիտասարդութեան իսկ չկրցան վայելել։

Երբ մարդուս ամէն տարիքին վրայ այսչափ մեծ ազդեցութիւն ունի դրամը, հիմա խնդիր է դիտնալ թէ տղաքը ինչպէս վարժեցնելու է որ օգտակարապէս գործածեն զայն, պէտք է անոնց ձեռք դրամ տալ, թէ ոչ։

Կարծիքները կը տարբերին այս մասին, ոմանք բացարձակապէս վնասակար կը գտնեն տղոց ձեռք դրամ տալը, առարկելով թէ, երբ տղայ մը դրամ ունենայ գրպանը, մտնուկ հաճոյքն չռայլութեան կը վարժուի և ինչ-որ տաքը հատայ որ ստացաւ դրամը, նոյն նպատակին չյաջողցներ զայն ու յաճախ դպրոցն ալ հետ մնալով՝ արգիլուած հաճոյքներ վայելելու կը ստանմէ ձեռք անցուցած կանխատաս դրամը։ Այս ակզբունքին ջատագովները առաջ կը բերեն հարուստի տղոց ընդհանրապէս զեղխ կեանքն ու չուայտ ընթացքը, գործի մէջ անյաջողութիւնը, կ'ըսեն թէ, եթէ ծնողներ առատ դրամ չտային անոնց՝ տղայութեան ատեն, փոքրիկները համը պիտի չառնէին հաճոյքներուն, հասարակ արհեստաւորի տղոց հաւասար մանկութիւն մը պիտի անցընէին և անոնց պէս միմիայն ուսման պիտի պարապէին, ժամ առաջ գործի մտնելու և դրամ ձեռք անցընելու ենչով։

Մենք այս կարծիքէն չենք, ո՛չ ալ մանկավարժութիւնը կ'ընդունի այս սկզբունքը։ Դրամը ամէն բան է հիմա մարդուս համար, մանկութենէն սկսեալ մինչեւ գերեզման մտնելը, և այսչափ անհրաժեշտ սւ կենսական առարկայէ մը խնայել է հեռու պահել տղան, երբ ամէն քայլափոխին պէտքը պիտի զգայ անոր։

Մանկապարտէզ մը երբ ներս մըտնաք, պիտի տեսնէք որ վարժուհին չորս հինգ տարեկան տղոց առջեւ դրած է այլ և այլ գունաւոր առարկաներ, պատկերներ և իրեր, որոնց ընտելացնել կը ջանայ փոքրիկները։ Ուսիչ դատարակուհին ասոնցմով ալ չի բաւականանար և կամաց կամաց կը սկսի հասկցնել ու բացատրել տղոց թէ, ոչխարը ինչ օգտակարութիւն ունի մարդուս, ածուխը ի՞նչպէս կը պատրաստուի, կօշիկը ինչէ՞ կը չինուի ևն. ևն.. Ասոնց ամէնքը կ'ընէ մանկավարժութիւնը՝ տղուն միտքը մշակելու և զայն ընտելացնելու համար ապագային գործնական կեանքի մէջ զինքը շրջապատող իրերուն։

Արդ՝ երբ հեռաւոր ապագայի համար միայն կարեւորութիւն ունեցող առարկաներուն տղան վարժեցնել կը ջանանք, ինչո՞ւ զայն հեռու պահենք անոր հետ անմիջական առնչութիւն ունեցող կենսական իրէ մը՝ դրամէն։

Տրամաբանութիւնը կը պահանջէ որ ամէն մարդ իր կարողութեան չափովը դրամ տայ զաւկին ու ընտելացնէ զայն դրամին հետ։ Մի՛ վախնաք, ձեր զաւակները չպիտի անբարոյանան եթէ դրամ տաք անոնց. ընդհակառակը իրենց մանուկ հասակէն՝ գազափար պիտի գոյացնեն անոր դրամ, պիտի հասկնան որ առանց դրամի կարելի չէ գնել ո՛չ զիրք, ո՛չ թուղթ, ո՛չ մատիտ, ոչ խաղալիք և ո՛չ ալ միրգ կամ անուշեղէն։ Եւ սակայն դրամը տալէ ետք պէտք չէ բախտին ձգել տղան, ծնողքին պարտականութիւնն է հսկիչը պահանջել դրամին և դիտողութիւններ ուղղել անոր գործածութեան եղանակին վրայ։ Արդէն տասը տարեկանէն վար տղուն ձեռք դրամ չտրուիր, և մեր դպրոցները ո՛րչափ ալ քննադատենք, ուրախալի է որ այդ հասակը ունեցող տղոց ամէնուն ալ բաւական գրել և հաշուել սորվեցուցած կ'ըլլան։ Հեռաւորաբար երբ տղուն դրամ կը տրուի, անոր գրպանի տետրակ մըն ալ պէտք է տալ և պահանջել որ իր գործածած դրամին հաշիւը օրն օրին արձանագրէ անոր մէջ ու ամսական հաշուեկշիռը ներկայէ։

Տղայական խաղալիք մի՛ կարծէք ասիկայ. այս օրական քառասուն յիսուն փարան տետրակը գրել եղի ու մուտքի հաշիւ բանալը չափահասի մը համար ծիծաղելի է թէև, բայց տղա համար լաւագոյն ապագայի մը պատրաստութիւնն է։ Ձեր զաւակը այսպէսով թէ՝ դրամ ծախսելու եղանակը կը սորվի, թէ տոմարակալութեան գաղտնիքին կ'ընտելանայ և թէ՝ վերջապէս հաշիւ մարդ կ'ըլլայ ինչ որ գործնականութեան խարիսխն է։

Եթէ ձեր զաւակը չոր ունակութիւններու պիտի վարժուի, եթէ զեղխութեան ու անբարոյութեան սերմ մը ունի իր մէջ, եթէ չէք կրնար անոր վրայ կասարեալ հսկողութիւն ընել, դուք դրամ չտաք իսկ, անիկայ միջոցներ կը գտնէ ստակը ձեռք անցընելու։ Այսպէսով թէ՝ արժանապատուութիւնը ոտնոնած կ'ըլլաք փոքրիկին և թէ բարոյականը։

Դրամ տուէք ձեր տուածին մանրամասն հաշիւը պահանջեցէք անկէ։ (*)

Ամերիկացի հռչակաւոր երգիծաբան Մարք Թուէն վերջերս հրատարակեց իր փոքր պատմութիւններուն և ֆանթէզիներուն մէկ հաւաքածոն որուն չատ սիրուն էջերէն մին կը կազմէ հետեւեալ հատուածը, ուր ամերիկեան քմայքով մը, Նոյ Նահապետ դէմ դէմի կը գտնուի նաւային ճարտարագէտի մը հետ.—

ՆՈՅԻ ՏԱՊԱՆԸ

ԵՒ

ՆԱՒԱՑԻՆ ՆՈՐ ՃԱՐՏԱՐԱԳԷՏԸ

Նոյի ժամանակներէն մինչեւ այսօր նաւաշինութեան արուեստին մէջ յառաջդիմութիւնը խիստ մեծ է։ Պէտք է խոստովանիլ թէ, անոր ժամանակին, նաւարկութեան օրէնքները քիչ մը բարձի թողի եղած էին, և թէ ընդհակառակը մեր ժամանակները անոնք կարգադրուած, գծուած են ճշգրտութեան թուղթի մը պէս։ Սեղմ Նոյ հիմա չպիտի կրնար ձեռնարկել իր նաւը շինելու և անով ճամբորդելու։ Ինչ որ ժամանակին կը թոյլատրուէր իրեն, օրվհետեւ փորձառութիւնը մեզի սովրեցուց ամենայն խղճմտութեամբ մեր նմաններուն կեանքին հոգ տանելու պէտքը։ Այս պահուս, Նոյ երբ ամերիկեան նաւահանգիստ մը գտնուէր, թոյլ պիտի չտրուէր իրեն դուրս ելլել անկից։ Իր տապանը աչքէ անցընելու համար եկած նաւային քննիչները, ամէն տեսակ արգելք պիտի յարուցանէին։ Այս տեսարանը կարելի է երեւակայել դիւրութեամբ։ Ա՜հ՝ ճարտարգէտ քննիչը, իր երկար վերարկուին տակ, կատարեալ ճեՔՐՈՒՄԵՆ մը որ կուգայ պատկառանք ցանելով շուրջը։ Ան նախ պիտի ստիպէր Նոյը յայտնելու իր ծննդավայրը, տարիքը, կրօնական յարանուանութիւնը որուն կը պատկանի, իր հասոյթներուն չափը, իր ընկերային դիրքը, զաղտնիներուն տեսակը, իր կիներուն, զաւակներուն և սպասուհիներուն քանակը, ինչպէս նաև անոնց իւրաքանչիւրին անունը, սեռը, և տարիքը։ Ցեղոյ պիտի անցնէր Տապանին.

— Նաւին երկայնութիւնը ո՞րչափ է։
— Վեց հարիւր ոտք։
— Զուրին տակի մասը։
— Վաթսունը հինգ։
— Ինչէ՞ չինուած է։
— Փայտէ. եղեւինի և ակասիայի փայտէ։
— Ներքին և արտաքին յարդարանքնե՞ը։
— Ներսէն դուրսէն խայծդնուած։
— Քանի՞ ճամբորդ կայ եւ ի՞նչ սեռէ։
— Ութը։ Զորսը արու, չորսը էգ։
— Տարիքնե՞ն։
— Ամէնէն դեռատին հարիւր տարեկան։
— Իսկ ա՞ղնէն ծե՞ր։
— Ամէնէն ծերը վեց հարիւր տարու։
— Օ՜հ, անանկ է նէ Շիքակօ գացէք, ցուցանանդէ՛ս։ Սքանչելի գազափար է աս։ Նուին բժիշկին անունը ի՞նչ է։
— Բժիշկ չկայ։
— Պէտք է որ բժիշկ մը ճարէք. ինչպէս նաեւ զազաղներու վարձակալ մը. բացարձակապէս անհրաժեշտ են ասոնք։ Այդչափ տարիքոտ անձերը պէտք է չրջապատուին իրենց կեանքին համար ամէն պէտքերով։ Նաւատաներնը։
— Նոյն ութը հոգին են։
— Նոյն ութը հոգին, որոնց չորսը կիներ է։
— Այո պարոն։
— Է՛ չատ աղէկ, ատոնք արդէն աչխատած են ծովերու վրայ։
— Ոչ պարոն, ո՛չ կիները եւ ոչ այրերը։
— Ձեր մէջէն մէկ հոգի՞ն ալ նաւարդա՞ չ։
— Ոչ պարոն։
— Ուրեմն ո՞ւր մտցած էք դուք։
— Ամէնքնիս ալ մէկ ագարակի մէջ։
— Այս նաւը, չոգենաւ չըլլալով, պէտք է որ ունենայ 800 հոգինոց նաւապներու խումբ մը։ Պէտք է ճարել։ Պէտք է ունենալ նաեւ չորս դերենաւապետներ և ինը լոտնարար...։ Ո՞վ է նաւապետը։
— Ես, պարոն։
— Պէտք է որ դուք նաւապետ մը ունենաք, հիւանդապահներ՝ ծերունիներուն համար։ Այս նաւին յատակաձեւը ո՞վ պատրաստեց։
— Ես, պարոն։
— Ասպարէզին մէջ առաջին փորձն էր։
— Այո,
— Կը կասկածիմ քիչ մը։ Ի՞նչ մթերք առած էք։
— Անասուններ։
— Ի՞նչ տեսակէ։
— Ամէն տեսակէ, վայրի և ընտանի, բայց աւելի վայրի և տարաշխարհիկ գազաններ։
— Գլխաւոր գազաններդ ի՞նչ են։
— Փիղեր, առիւծներ, վագրեր, գայլեր, օձեր, ամէնէն վայրի տեսակներէն և իրաքանչիւրէն մէյմէկ զոյգ։
— Իրենց վանդակները հաստատո՞ւն են։
— Բայց վանդակ մանդակ չկայ։
— Պէտք է որ երկաթէ վանդակներ ունենաք։ Ատոնց ո՞վ ուսելիք խնդիր կուտայ։
— Մենք։
— Ի՞նչ, դո՞ւք, այդքան ծերունի մարդիկ... ահիկայ վատնգաւոր է թէ՝ կենդանիներուն և թէ մարդոց համար։ Պէտք է որ այդ գազանները խնամուին կենդանիներէ հասկցող հուժկու մարդոցմէ. ո՞րչափ են կենդանիները։
—Մեծերը եօթը հազար, մեծ ու պզտիկ ամէնքը 98,000 հատ.
—Ատոնց ամէնքին համար ձեզի պէտք կայ 1200 պահապանի։ Նաւը քանի՞ պատուհանէ լոյս կ'ստանայ։
—Երկու պատուհանէ որոնք բացուած են տանիքին քիւերուն տակ։
—Երկո՞ւ պատուհա՞ն, 600 ոտք երկայն և 65 ոտք խոր թիւնէլի մը համար...։ Զըլլա՞ր չըլլար։ Պէտք է ելեկտրական լոյս հաստատել, քանի մը առաստաղի ջահ և 1500 հատ ալ փոքր կանթեղներ առնել։ Ի՞նչ պիտի ընէք դարմանելու համար երբ ծակ մը բացուի և ջուր խուժէ։ Քանի՞ ջրհան ունիք նաւին մէջ։
— Բնա՛ւ պարոն
—Ձեզի ջրհաններ պէտք են...։ Ի՞նչպէս կ'առնէք ուղուորներուն և կենդանիներուն համար ջուրը։
—Դոյլերով, պատուհաններէն։
—Ասիկա օրինաւոր չէ։ Ձեր շարժիչ ուժը որչա՞փ է։
—Ուժը՞... ինչի՞
—Շարժիչ ուժը։ Ինչո՞վ պիտի քաշեցնէք ձեր նաւը։
—Բայց ոչ մէկ բանով։
—Ձեզի կամ առագաստներ պէտք են, կամ շոգի։ Ձեր ղեկը ի՞նչպէս չինուած է։
—Ղեկ չունինք։
—Ձո՞ղ մը ալ չունիք։
—Ոչ պարոն.
—Այն ատեն ի՞նչպէս կը վարէք, կ'ուղղէք նաւը։
—Ձենք վարեր, չենք ուղղեր նաւը։
—Ղեկ մը կ'ուզէք դուք, սանկ պատշաճորէն հաստատուած։ Քանի՞ խարիսխ ունիք։
—Ոչ իսկ մէկ հատ։
—Վեց հատ պէտք է։ Այսպէս կազմակերպուած նաւ մը առանց այդ ապահովութեան թողուլ արդիւնած է։ Քանի՞ ազատարարի մակոյկ ունիք։
—Ատանկ բան չունինք։
—Բանը հինգ հատ պէտք է։ Ապատարար քանի՞ գոցիչ։
—Բնա՛ւ.
—Երկու հազար հատ պէտք է։ Ո՞րչափ պիտի տեւէ ձեր ճամբորդութիւնը։
—Տասնըմէկ կամ տասներկու ամիս։
—Քիչ մը երկարատեւ է։ Բայց կրնաք նաեւ ցուցանանդէսին հանիլ։ Ժամանակ կայ։ Ինչո՞վ ծածկած էք նաւը, պլինս։
—Բանով մըն ալ ծածկուած չէ։
—Բարի մարդուկս, ծովի փոքր գաղանները որոնք փայտը կը կրծեն, կրնան ծակել նաւդ և ընկղմել տալ դեռ երեք ամիս չտնցած։ Այս պարագաներուն մէջ չէք կրնար մնալիլ, պէտք է մնասագայ պատեան մը աւելցնել։ Բան մըն ալ։ Մտածա՞ծ էք որ Շիքակօ ներքին քաղաք մըն է և ասոր պէս նաւ մը չի կրնար հոն հասնիլ։
—Շիքարկո՞, ի՞նչ է ատ, Շիքարկո՞։ Հոս չեմ երթար կոր։
—Իրա՞ւ։ Այն ատեն կրնա՞մ հարցնել թէ այդ կենդանիները ի՞նչ ընել կ'ուզէք։
—Բայց զանոնք վերարտադրել տալ։
—Ո՜հ, ըստ բաւականի՞ չունի՞ք արդեօք ատոնց պէս։
—Բաւականաչափ կայ արդի քաղաքակրթութեան համար. բայց որովհետեւ բոլոր միւս կենդանիները պիտի խեղդուին ջրհեղեղին, ատոնք պիտի ծառայեն ցեղը յաւերժացնելու։
—Ջրհեղե՞ղ մը։ Վատա՞ էք։
—Այո պարոն, բացարձակապէս վատա։ Բառասուն օր և քառասուն գիշեր պիտի անձրեւէ։
—Մի վախնաք սիրելիս, հոս յաճախադէպ է այդ բանը։
—Ատանկ անձրեւ չէ։ Ան պիտի ծածկէ լեռներուն կատարները և ալ հող չպիտի տեսնուի։
—Այսօրը մէջերնիս կը ցաւիմ որ այս յայտնութիւնը կ'ընէք։ Սարսռած եմ ձեր ընտրութեան չթողուլ թէ՝ առագաստը առնէք թէ շոգին։ Կը պընդեմ որ շոգին նախընտրէք։ Ձեր նաւը չի կրնար կրել մէկ հարիւրերորդ մասը անդամ այն ջուրին որ պէտք պիտի ըլլայ կենդանիներուն՝ ամբողջ տասը մէկ ամիս։
—Բայց ըսի ձեզի որ դոյլերով պատուհաններէն կ'առնենք։
—Աղէկ պատասխան։ Ջրհեղեղը դեռ լեռները չծածկած, անուշ ջուրը, ծովերուն հետ խառնուելով պիտի աղնիայ։ Շոգի պէտք է ձեզի զանելու համար ջուրը։ Իմ մեծարանքներս կը յայտնեմ ձեզի պարոն։ Աղէկ հասկցայ որ ասիկա ձեր նաւային ճարտարութեան առաջին փորձն է։
—Բոլորովին առաջինը, պատուայ խօսք։ Այս տապանը չմնեցի առանց ատորակէտ մը գիտնալու նաւաշինութեան արուեստին։
—Ասիկայ խիստ նշանակելի գործ

(*) Ծ. Խ.— Եթէ այս կարծիքին հակառակը պաշտպանողներ ալ ըլլան, սիրով կը հրատարակենք այդ մասին գրուածները։

մըն է, խիստ նշանակելի։ Կը յայտնեմ թէ ծովի վրայ ո և է նաւ չկայ այսքան նոր և այսքան արտակարգ։

—Անհունօրէն կը փայփայէք զիս, սիրելիս։ Հաւատացէք որ ձեր այցելութեան յիշատակը անջնջելի պիտի պահեմ։ Ցարգանքնե՛րս և շնորհակալութիւններս...։ Մնաք բարով։

Մնաք բարո՞վ... ո՛չ դեռ։ Նաւային ճարտարագէտը թէեւ Նոյի ցոյց պիտի տար ամէն տեսակ բարեկամութիւն, բայց բնաւ չպիտի թոյլատրէր որ ճամբայ ելլէր ան այդ տապանով։

ՄԱՐՔ ԹՈՒԻՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՆԱԻԱՅԻՆ ՆՈՐ ՈՅԺ ՄԸ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

«Տէյլի Թէլէկրաֆ»ի խմբագրականէն

Թոքիոյի ծովածոցին ընդարձակ ջուրերուն վրայ, Ճարոնի կայսրը երէկ իր Նաւատորմին նաւանդէսը կատարեց, այսպիսի դէպքի մը անբաժան բովանդակ պատկաւելի արարողութեամբ։ Անգլիացի ծովակալ Սըր Կէրբրա Նօէլ, որ իր նաւախումբին հետ Միքատոյի զինակցին նաւային կարողութիւնը կը ներկայացնէր, Մ. Արեւելքի մէջ իր հրամատարութեան շրջանին իբրեւ վերջին նշանակալից գործը, բախտը ունեցաւ մասնակցելու այն ուրախութիւններուն՝ որոնք կը յատկանշէին յաղթական Ճարոնցիներուն վերադարձը իրենց երկարաեւ յոգնութիւններէն և ապրեցուցիչ յաղթանակէն։ «Ցազթութիւն մը կրկին կ'ըլլայ երբ զայն տանողը իրեն հետ հայրենիք կը դարձնէ իր զինուորներուն կամ նաւերուն դրեթէ ամբողջութիւնը։» Ծովակալ Թոկոյի փառքը կը կայանայ իր յաջողութեան անդուգական չափին մէջ. իրեն յանձնուած գործը կատարուեցաւ, և Ճարոնի Նաւատորմիղը կը մնայ դարձեալ ռազմագիտական ոյժ մը, փոխանակ մնացորդներու կարկատուն մասի մը։ Իրաւ է թէ պատերազմի միջոցին քիչ մը բան կորսնցուց պատահական պատճառներէ, և Մեծ Տէրութեանց նաւատորմիղներէն իբրեւ ամէնէն փոքրը գործի սկսաւ, և այսօր իր թուական ոյժը շատ մեծ չէ։ Բայց իր նուազական չափն է որ աւելի կը կատարելագործէ իր յաղթութիւնը, և ամէնուն աչքին կը պարզէ նաւատորմի մարդոց նկարագիրը և բուն պատերազմական մարդանքին արդիւնքը։ Հազիւ տասը տարի առաջ Ճարոնցիք կասկածելի գործիք մը կը նկատէին նաւատորմիղը, ինչպէս նաև բազմաձախս պէտք մը, բայց նոր վերջացող կռիւը ցոյց տուաւ անոնց հմտագիտ կերպով թէ Ճարոնի, ինչպէս նաև Մեծին Բրիտանիոյ համար Նաւատորմիղը «ամենայն ինչ» է։ Ճարոնական նաւատորմը չինուեցաւ եւ կազմակերպուեցաւ մինչեւ մէկ ասիական ժողովրդային տնտեսութեան հակառակ։

Դէպքերը ամբողջ ազգը համոզեցին իրենց վարիչներուն իմաստութեան վերայ, և մարտնաւարներուն բարի գալստեան համար ժողովրդային խանդավառութեան ցոյցը նշան մըն է թէ Կղզիկայսրութիւնը հիմա լիովին կը ըմբռնէ ծովային զօրութեան անհրաժեշտութիւնը։ Միքատոն, աչքէ անցընելով պատերազմին մէջ եղած ծովային բերդերուն երկար շարքերը, անձնական յաղթանակ մը ոչնած եղաւ, արդարացնելով իր անունով և իր հեղինակութեամբ շարունակուած նաւային քաղաքականութիւն մը։ Իր հպատակները իրեն չուրջ հաւաքուեցան ազգային ծովային զէնքերուն յաղթութիւնը ծափահարելու համար։ Շահեկան և հրահանգիչ զուգադիպութիւն մըն էր որ Մ. Արեւելքի մէջ այս պատկառելի նաւանդէսը կը կատարուէր, մինչ մենք Բրիտանական Պետութեան մէջ Նէլսընի հարիւրամեակը կը տօնէինք։ Երկու դէպքերն ալ պատմութեան մէջ դարագլուխ պիտի կազմեն երկու Տէրութեանց զարգացման տեսակէտով։ Ճարոնցի ժողովուրդը հիմա կը հասկնայ որ իրենց անձնական զոհողութիւններուն և նուաճումներուն պտուղները կրնան պահպանուիլ միայն Նաւատորմին միջոցաւ։ Ճարոնցի ժողովուրդը քանի մը տարին՝ բաւական նեղութիւն պիտի քաշէ, դրամական ծախքեր ընելով Քօրէայի համար, ծախքեր՝ որոնց չափը պիտի քաղէ բարձր տոկոսով ժամանակին։ Անգլիաբարեկամական զինակցութիւնը ազատ պիտի թողու Ճարոնը ելմտական առողջ քաղաքականութեան մը հետեւելու։ Փոխանակ դրամ թափելու շատ մը նոր մարտանաւերու արագ շինութեան համար, Բրիտանական Նաւատորմին ոյժին վրայ կրթնելով ի վիճակի պիտի ըլլայ իր ծովային ամրութիւնները զօրացնելու, ինչպէս կը պահանջէ իմաստութիւնը։ ոչ թէ ռուսական վրէժխնդրութեան մը երկիւղը։

Թոքիոյի Ծովածոցին մէջ երէկ տեսուած յաղթութիւնը կը ցուցադրէ վախճանը կռիւի մը՝ որ սակայն անհրաժեշտ էր ճարտնական անկախութեան համար։ Եւ հիմակ ալ անգլիական և ճարտնական զրօշները քով քովի պիտի ծածանին այդ անկախութեան պաշտպանութեան համար։ Մի քանային աչքին տակ ճարտնական ու բրիտանական մարտանաւերուն ընկերակցութիւնը յուսալից գուշակութիւն մըն է ապագային համար, ոչ թէ միայն երկու զինակից Տէրութեանց, այլ ամբողջ քաղաքակիրթ աշխարհի առջեւ իր նշանակութիւնը ունի ասիկա։

ՄԻԲԱՏՈՑԻՆ ՆԱԻԱՀԱՆԴԷՍԸ ԹՕՔԻՈՅԻ ԾՈՎԱԾՈՑԻՆ ՄԷՋ.— ԳՐԱՒՈՒԱԾ ՆԱԻԵՐԸ ՆԵՐԿԱՑ.— Բ՛Ի թՕԼՈՎ ԿԸ ՀԵՌԱԳՐԷՆ ԹՕՔԻՈՅԷ.— Հետեւեալը բառական թարգմանութիւնն է Կայսերական Պատգամագրին, զոր Միքատոն ուղղեց ծովակալ Թոկոյի, պատերազմին վրայ անոր տեղեկագիրը ընդունելէ վերջ.—

«Ձեր հրամատարութեան տակ միացեալ նաւատորմիղը, ա՛նքան դժուարութիւններու ճարտարամտօրէն յաղթելէ վերջ, կատարեալ և նմանը չի տեսնուած գործ մը կատարեց։ Համբերէն աչքարշ հիացումով կը նայի այս իրողութեան, թէ՛ արտատհմանի և թէ մեր կայսրութեան մէջ։

«Հիմա ուղղակի ձեզմէ լսելով պատերազմին բուն նկարագրութիւնը, ամէն ժամանակէ աւելի կ'ըմբռնենք մեր նաւազներուն և սպաներուն հաւատարմութիւնը և արիութիւնը։ Ուրախ եղի՛ք և խնամեցէ՛ք ինքզինքնիդ։»

∴ Թոքիոյի Ծովածոցին մէջ ճարտնական նաւանդէս այսօր (Բ.) ամենայն հանդարտութեամբ տեղի ունեցաւ առանց ամենափոքր անյաջողութեան, և յոյժ պատկառելի և սրբազան տեսարան մըն էր ոչ թէ նաւերուն տեսակին և թուոյն պատճառաւ այլ որովհետեւ համախմբում մըն էր անիկա պատերազմէն նոր դարձող ուժերուն, որոնք նմանը չտեսնուած մեծութեամբ յաղթութեանց փառքով լեցուած են։

Ներկայ մարտանաւերուն մէջ կը գտնուէին Ռուսներէն գրաւուած կամ ջուրին էրեսը հանուած «Բէրէզվիէթ», «Բօլթավա», «Նիքօլա Ա.», «Աբրաքսին», «Սէնիավին» մարտանաւերը, ինչպէս նաեւ տասներկու օժանդակ յանձնաւոր, երեքը Ռուսներէն գրաւուած, 28 թորփիլանաձներ, որոնցմէ երկուքը՝ «Պիտովի» և «Բէչիթէլնի»՝ ռուսական, 77 թորփիլանաձ, և հինգ ընդծովեայ։

Նաւերը չարուած էին վեց գծի վրայ։ «Ազամա», որուն մէջ կը գտնուէր Միքատոն, ընկերակցութեամբ «Նացութայ»ի, «Շիհաեա»յի, և «Նանչու Մարու»ի և առաջնորդութեամբ «Եաէեամա»յի, անցաւ առաջին գծին ճակատէն, որուն գլուխը կը գտնուէր «Շիքիշիմա», Թոկոյին մարտանաւը։ Նոյն գծին ծայրը կը կենար ռուսական «Նիքօլա Ա.», որուն քովէն ալ անցնելով «Ազամա» ուղղուեցաւ դէպի հիւսիս, և ապա արեւմուտք, և մտաւ երկրորդ և երրորդ գիծերուն միջտեղը գտնուած միջոցին մէջ։

Ծովակալ Թոկօ Ն. Վեհափառութեան քովն էր նաւանդէսի միջոցին, որմէ վերջ Միքատոն ունկնդրութիւն մը շնորհեց բրիտանացի և ամերիկացի սպաներուն, «Ազամայի» մէջ։

Օդը մառախլապատ էր, թէեւ հանդարտ։ Ժողովրդային խանդավառութիւնը աննկարագրելի էր, ուրախութեան և գոհունակութեան տրտիւն մը կը ցնցէր մէն մի ճարոնցիի կուրծքը, մանաւանդ անոնցը՝ որոնք կը յիշէին քառասուն տարի առաջուան Ճարոնի վիճակը, երբ նո՛յն տեղը օտարներէն զատ ուրիշ մարտանաւեր չկային։

Այսօրուան հանդէսը զօրաւոր մղում մը պիտի ըլլայ ազգային դաստիարակութեան համար։

Ն. Վեհափառութիւն Թօքիօ դարձաւ ժամը 4 ու կէսին։

∴ Եօքօհամայէն ալ հետեւեալը կը հեռագրեն նոյն թուով. — Միքատոն կիրակի օր ծովակալ Թոկոյի պաշտօնական տեղեկութիւնները լսելէ վերջ, այս առաւօտ ժամը 9ին Եօքօհամա հասաւ Նաւանդէսը կատարելու համար։ Կողմնակի կեցած էին բրիտանական նաւախումբը և ամերիկեան «Վիքօնսէն» զրահաւորը։

Եօքօհամա շքեղապէս զարդարուած էր, փողոցները խռնուած էին քաղաքացիներով և ներսէն եկող այցելուներով։ Կայսրը «Ազամա» գնաց, մինչ բոլոր մարտանաւերը քսանըմէկ թընդանօթի ողջոյն կ'արձակէին, և հրախաղութիւններ կը կատարուէին։ Նաւանդէսէն վերջ Ն. Վեհափառութիւն իր գոհունակութիւնը յայտնեց և յետոյ Թօքիօ վերադարձաւ ընկերակցութեամբ գահաժառանգին և կայսերական Տան իշխաններուն։

Ցոյցին յատկանիշը ազգային էր, և ամէն կողմ վերջին ծայր խանդավառութիւն կ'երեւէր։ Թօքիոյի Ծովածոցին ափունքները սեւցած էին հանդիսատեսի գլուխներով։

Գիշերը մարտանաւերը լուսավառուեցան, և հրախաղութիւններ կատարեցին։

ՌՈՒՍԻՈՅ ԱՐՏԱՔԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ.—Տէյլի Թէլէկրաֆի Բեթերսպուրգի թղթակիցը հետեւեալը կը հեռագրէ.—Ռուսիոյ յարաբերութիւնները բոլոր Տէրութեանց հետ մտերմական, բարեկամական պիտի ըլլայ, ո՛չ յայտնի և ոչ թաքուն թշնամական նպատակ պիտի չունենայ ո՛չ մէկուն դէմ։ Զինակցութիւն կամ դաշնակցութիւն պիտի չկնքէ, գործելու ազատութիւնը պահ մը կ'ուզէ պահել։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱ.— Լոնտոնի գերման դեսպանը անցեալ օր արտաքին գործոց պաշտօնարանին մէջ շատ երկար տեսակցութիւն մը և խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ Լորտ Լէնսդաուընի հետ։

ԱՆԳԼԵՒՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱԶԱՆՈՒԹԻՒՆԸ.—«Պատմութենէն էջ մը, Ճշմարտութիւնը Անգլեւֆրանսական Համաձայնութեան վրայ», վերնագրով Էֆօ ցը Բաուի յօդուած մը կը հրատարակէ ստորագրութեամբ Մ. Անտրէ Մէվիլի։ Յօդուածագիրը այս մեծեցման բուն նկարագիրը ի վեր կը հանէ պատասխանելով գերման մամլոյն յարձակումներուն, բացատրելով թէ Ֆրանսա և Անգլիա Արեւմտեան Ափրիկէի, Նիւֆաունտլէնտի ձկնարաններուն, և Մարոքի մասին համաձայնութիւններ կնքելով, պարզապէս նպատակ ունէին կարգալոյծ ա՛յն զանազան խնդիրները, որոնք կրնային գժտութիւն ձգել իրենց մէջ։ Մ. Մէվիլի կարծիքով, այս գաղափարին առաջին հեղինակներն են հանգուցեալ նախագահ Մ. Ֆէլիքս Ֆոռ և Մ. Տէլքասէ, Ֆաշօտայի գործէն վերջ։

Ասոնք կը փափաքէին որ գործերը գոհացուցիչ ընթացք մը առնան երկու Տէրութեանց միջեւ, որովհետեւ ո՛րքան սասկի երթայ, երկու երկիրներուն առեւտրական չաները պիտի վնասուին։ Ֆէլիքս Ֆոռ մահէն վերջ Մ. Տէլքասէ այս ծրագիրը աչքէն չը վրիպեցուց, բայց Թրանսվալի պատերազմը վրայ հասաւ, և հանգուցեալ Լորտ Սալիսբրի շատ վատահութիւն չունէր այսպիսի փորձի մը յաջողութեան վրայ։ Երբ սակայն Լորտ Լէնսդաուն պաշտօնի գլուխ անցաւ Ֆորին Օֆիսի մէջ, ամբողջովին ընդգրկեց Մ. Տէլքասէի գաղափարը, և երբ ծրագիրը յետոյ Էտուարտ թագաւորին ներկայացուցեցաւ, իր բարձր հեղինակութեան բովանդակ աջակցութիւնը տուաւ անոր։ Որոշուեցաւ ասոր վրայ Անգլիոյ թագաւորին Բարիզեան յաւէտ յիշատակելի այցելութիւնը, և Մ. Լուպէի Լոնտոն գտնուած միջոցին պաշտօնապէս ընդունուեցաւ համաձայնութեան սկզբունքը, և բանակցութիւնները սկսան։ Երկու երկիրները իրարու կապելու քաղաքական դաշինք չկար մէջտեղը, այլ պարզապէս կարգադրութիւն մը՝ որ վերջ տայ Անգլիոյ և Ֆրանսայի միջեւ բոլոր գաղթային հակառակութեանց։

∴ Բարիզի քաղաքագետութեան անդամներէն մին Տպաւորութիւններս Լոնտոնի մէջ վերնագրով յօդուածի մը մէջ կ'ըսէ.—

«Մենք ո՛չ միայն իրբեւ բարեկամ ընդունուեցանք, այլ իրբեւ մէկ ընտանիքի անդամ։ Էտուարտ թագաւորը մանաւանդ ամենայնիմ սիրով ընդունեց մեզ, յայտնի էր թէ մեր Լոնտոնի մէջ ներկայութիւնը քաղաքական նշանակութիւն պիտի ունենար։ Հիմակ այլ ևս կատարեալ է անգլեւֆրանսական համաձայնութիւնը ի նպաստ աշխարհի խաղաղութեան։»

∴ Ասկէց առաջ Անգլիոյ հակառակ եղող Ֆրանսացի հրապարակագիրներն իսկ կը յայտարարեն թէ Մանչի միւս կողմի ժողովուրդը արդարեւ մեր բարեկամ ազգն է։ Հակցանք թէ, կ'ըսէ Մ. Մասառ, Անգլիացին չի սիրեր գերմանացիները, և ասիկա անշուշտ մեր հայրենասիրութիւնը վրդովելու պատճառ մը չունի։

ԳԵՐՄԱՆ ԴԻՒԱՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ.— Բեթերսպուրկի գերման դեսպան կոմս ֆօն Ալվենսլեպէն հրաժարեցաւ առողջական պատճառներով։ Իրեն պիտի յաջորդէ Ֆօքէնհակի գերման դեսպան Շէօն, որ գերման կայսր եւ կայսրուհիին սիրելի անձն է, եւ դիւանագիտական մեծ փորձառութիւն ունի։ Իր գլխաւոր գործը պիտի ըլլայ Ռուսիոյ և Գերմանիոյ միջեւ բարեկամութիւնը շարունակել և զօրացնել։ Կոմս Ալվենսլեպէն Բրուսիոյ ամենահին ազնուական ընտանիքներէն մէկուն ներկայացուցիչն է։ Իսկ Շէօն կայսի վաճառականի մը որդին է, բայց գերման դեսպաններէն ամէնէն հարուտը։

∴ Պերլինի ռուս դեսպանը Պատէն գնաց վարչապետ Պիլովի այցելութեան։

ՆԷԼՍԸՆԻ ՍՊԱՆԻՕՂ.— Թօքիոյ Կիրլմանս անուն Ֆրանսացի զինուոր մըն էր որ սպաննեց Նէլսընը, նշան առնելով Ռեցուքպալ մարտանաւին մէջէն։ Ժամանակին ինք Ռօպէր պատմած է հետեւեալ կերպով.—

1805 Հոկտ. 3ին մեր վաշտը Մարսիլիայէն ճամբայ ելնելով փոխադրանաւերով, անցանք մարտանաւերուն մէջ։ Իմ ջոկատս Ռեցուքպալի յատկացուած էր, որուն կը հրամայէր Նաւապետ Լիւքաս։ Հոկտ. 2ին զրոյց եղաւ թէ Բատիքսէ ճամբայ պիտի ելնենք հետեւեալ օրը Անգլիացիներուն վրայ յարձակելու համար։ Հոկտ. 21ին առաւօտեան ժամը 10ին մեր միացեալ (Ֆրանսական և սպանիական) նաւախումբը Բատիքսէն մեկնեցաւ Անգլիացիներուն հետ կռուելու համար։ Ռեցուքպալ կեդրոնին մէջ էր։ Իրեն դէմը կը գտնուէր Նէլսընի դրօշը պարզող անգլիական Վիքթորի մարտանաւը, Նէլսընն ալ մէջը։ Մեր նաւն էր որ կռուելու նշանը տուաւ։ Գլխաւոր կայմին գագաթը գտնուած մեր մարդիկը սպաննուեցան։ Երկու նաւաղ եւ չորս զինուոր, որոնցմէ մէկը ես էի, հրաման ընդունեցին ապաննուածներուն տեղը անցնիլ։ Երբ կայմէն վեր կը մագլցէինք, գնդակները մեր բոլորտիքը կը տեղային։ Ընկերներէս մին վիրաւորուեցաւ, և վար ինկաւ 30 տոգ բարձրութենէ մը։ Գնակը խորտակուեցաւ տախտակամածին վրայ։

Անգլիական մարտանաւին զեկին կողմը սպայ մը կար՝ պատուանշաններով ծածկուած, և մէկ թեւով միայն։ Նէլսընի մասին բոլոր լսածներէս բառակոյս չունէի թէ ա՛ն էր այդ սպան։ Որովհետեւ վար իջնելու հրաման չէի ընդուներ, և տեսայ որ վարէն դիս մտցեր են վերը ուր բոլոր իմ ընկերներս սպաննուեցան, պարտք համարեցի կրակ ընել անգլիական նաւուն եւեւէ կողմին դէմ, որ շատ մօտ էր ինծի և պաշտպանուած ալ չէր։ Ցանկարծ մեծ իրարանցում մը տեսայ «Վիքթորի»ի մէջ։ Սպային բոլորտիքը խռնուած էին, անո՛ր որ Նէլսընը ըլլալ կարծած էի, և իրաւունք ունիմ եղեր։ Գետնը ինկած էր, և վերարկուի մը մէջ փաթթելով ափն տարին։ Աչ ուսէն գնդակ մը ընդունած էր որ շեղակի ներս մտնելով ողնայարը խորտակած էր։ Ծովակալը զգեստներուս պատճառ ըլլալը ծառայութիւն մըն էր իմ հայրենիքիս համար, բայց չպարծենցայ, որովհետեւ պարտքս կատարեցի։

ՖԵԵԴԵՌԻՆ ԵՒ ՓԻՏՈՒԹԻՒՆԸ ՖԼՈՐԱՆՍԱՑԻ ՄԷՋ.— Անցեալ կիրակի օր Բարիզի բոլոր եկեղեցիներուն մէջ կարդացուեցաւ Բարիզի Կարտինալ Արքեպիսկոպոս Ռիշարի Հովուական Թուղթը, որ Պապին յանձնարարութեան համաձայն հաւատացեալներուն կը պատուիրէ աղօթք և ապաշխարութիւն Եկեղեցիին և Ֆրանսայի համար։ Կարտինալ Արքեպիսկոպոսը իր շրջաբերականին մէջ կը պարզէ այն թուղթերն գլխաւոր նպատակը, զոր Պապը անցեալները իրեն զրկած էր, ինչպէս գրեցինք Մանզումէի մէջ, և յետոյ կը շարունակէ.—

«Ձեր սրտին խորը չէ՞ք զգար միթէ որ Պապին բառերը ներկայ կացութեան ճշգրիտ կերպով կը համապատասխանեն։ Խնդիրը կուսակցութեանը միջեւ կռուի մը վրայ չէ. այլ, ինչպէս որ յաճախ ըսած էինք, խնդիրը ա՛յն է թէ Ֆրանսա քրիստոնեա՞յ մնալ կ'ուզէ թէ պիտի հրաժարի կաթոլիկ մեծ ազգը ըլլալէ։ Ամէնքս ալ կը բաղձանք Ֆրանսայի փրկութեան և բարօրութեան։ Լրջօրէն խորհի՛նք Պապին խօսքերուն վրայ մեր հոգիներով։ Մեր մէջ կը տիրէ պէտք մը մերձեցման և միութեան համար։ Բաժանման սպառնալիքի կ'ողողէ միտքերը անհանգստութեամբ և տխուրութեամբ։ Կը զգանք թէ եկեղեցիին և Պետութեան բաժանմամբ ամբողջ Ֆրանսայի մէջ գժտութիւն առաջ պիտի գայ։ Սիրեցեալ եղբա՛ր, զգուշանա՛նք անոնցմէ որոնք կ'ուզեն Ֆրանսան խլել իրբեւ կաթոլիկ ազգ իր յանձնառութիւններէն, ողորմութեան, աղօթքի և ապաշխարութեան գործեր կատարենք, որով միայն արդիւնաւորապէս կարելի է աշխատիլ միաբանութեան վերահաստատութեան համար մեր սիրելի հայրենիքին մէջ։ Պիոս Ժ.ի խօսքերը այս միակ տպաւորութիւնը կրնան ձգել մեր վրայ։ Ան կը սիրէ Ֆրանսան, այս ազնիւ և ամենասիրեցեալ երկիրը։ Վստահ ենք որ Ֆրանսա Պիոս Ժ.ի տրամադրութեան վրայ խորապէս պիտի յուզուի։ Փոխանակ իր եկեղեցիին հետ կապակցութիւնը խզելու, պատուաւորապէս պիտի ուզէ պահել կրօնական խաղաղութիւնը։ Այս կերպով կրնանք ամէնքս ալ միասին աշխատիլ մեր սիրելի հայրենիքին երջանկութեան համար։

ՎԻԼՀԷԼՄ Բ. ԵՒ ՐՈՒԶՎԷԼԹ.— Պրիւսէլի խաղաղութեան ժողովին ամերիկեան անդամ երեսփոխան Մր. Բիշարա Պարթոլթ անցեալ օր Բուզվէլթ Նախագահին հաղորդեց Վիլհէլմ կայսեր բարեւը։ Կայսրը հեռաւոր բարեհաճեցաւ ընդունիլ Ֆրանսա այցելելու համար իմ ըրած հրաւէրս իմ երկրիս անունով։ Շնորհակալ եմ նաեւ որ պատասխանեցիք ինծի Ձեր գեղեցիկ բանակին վրայ հիանալու։ Այս օրուան զօրանդէսը ցոյց տուաւ թէ Ձեր Վեհափառութիւնը կրնայ իրաւամբ պարծիլ իր զինուորներուն վրայ։ Սպանիական ազգը կընայ իր խաղաղասիրութեամբ վստահիլ անոր պատկառելի կարողութեան վրայ։ Բոլոր սրտով կը խնամ Ձեր Վեհափառութեան բարօրութեան և սպանիական բանակին համար։»

Ալֆոնսօ թագաւոր հետեւեալը պատասխանեց Լուպէի բաժակաճառին.—

«Տէ՛ր Նախագահ.— Ամենամեծ ուրախութեամբ կ'ընդունիմ ձեր խօսքերը, որոնք կուգան դարձեալ զօրացընել բարձր յարգանքին և սրտագին բարեկամութեան զգացումները, որոնցմով կը շարժին մեր երկու ազգերուն սիրտերը։ Իրաւունք ունիք երբ կ'ըսէք թէ այսօր ազգերու խաղաղութիւնը, որոնց ամենաբարձր նպատակն է մարդկային յառաջդիմութիւնը, կը հանգչի իրենց զինեալ ո ժերուն վրայ, իբրեւ հաստատուն հիման մը վրայ։ Ո՛րքան աւելի հզօր ըլլայ իւրաքանչիւր ազգի բանակը, ա՛նքան աւելի ապահով կ'ըլլայ այդ խաղաղութիւնը։ Սպանիական բանակը, ինչպէս տեսաք այսօրուան զօրանդէսին մէջ, արժանի է լիովին այն պատուաւոր դատաստանին, զոր դուք հաճեցաք տալ անոր։ Մեր բանակին անունով շնորհակալ եմ Ձեր դատաստանին համար, որ ինծի համար մանաւանդ մեծ արժէք ունի. քանի որ միտքս ելած չէ բնաւ այն նշանաւոր ընթացքը, զոր Ֆրանսական բանակը ցոյց տուաւ Շալոնի բանակատեղիին և Վենսանի զօրանդէսին ժամանակ։ Բաժակս կը բարձրացնեմ Ձեր պատուին, խմեցէ՛ք ինծի հետ երկու ազգերուն ալ զինեալ ուժերուն պատուին։ Իսկ երկուքն ալ արժանի ըլլան իրենց հին համբաւին, որ համաշխարհիկ պատմութեան թերթերուն մէջ ա՛նքան փայլուն արձանագրուած է։

∴ Մատրիտի Ֆրանսական գաղթականութիւնը Ֆրանսական և սպանիական մամլոյն ի պատիւ հացկերոյթ մը տուաւ, որուն առթիւ սրտագին բաժակաճառեր արտասանուեցան։

∴ Սպանիական թատրոնին մէջ շքեղ ներկայացում մը տրուեցաւ։ Հանդիսասրահը փառաւոր կերպով զարդարուած էր։ Երբ թագաւորը, նախագահ Լուպէ և արքայական ընտանիքին անդամները իրենց տեղերը բռնեցին, բոլոր հանդիսականները ոտք ելնելով ցնծագին կեցցէներ արձակեցին։ Ֆրանսական և սպանիական քայլերգները նուագուեցան, մինչ ժողովուրդը կ'աղաղակէր.— Կեցցէ՛ թագաւորը, կեցցէ՛ Նախագահը։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԼՈՆՏՈՆ, 26 Հոկտ. —Այս տեղի գերման դեսպանը երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Անգլիոյ արտաքին գործոց Նախարար Լորտ Լէնսդաունի հետ։

ԲԱՐԻԶ.—Էֆօ ցը Բաուի կ'ըսէ թէ Անգլիոյ կառավարութիւնը հրաւիրեր է Մ. Լուպէն որ Լիզպոնա երթալէն ետքը Ճիպրալթար ալ այցելէ, սակայն Լուպէ չէ կրցեր ընդունիլ, ըսելով որ ժամանակ չկայ եւ թէ պարտաւոր է ներկայ գտնուիլ Ֆրանսական Խորհրդարանին բացման։

ՄԱՏՐԻՏ.—Նախագահ Լուպէ իրիկուան ժամը 6ին Լիզպոնա ուղեւորեցաւ։ Սպանիոյ թագաւորը և արքայական գերդաստանին անդամները մինչև կայարան ուղեկցեցան Ֆրանսայի նախագահին։ Մատրիտի Ֆրանսական դեսպանատան մէջ Ֆրանսական գաղթականութիւնը ընդունուեցաւ եւ Ֆրանսական նոր հաստատութեան հիմնարկէքը կատարուեցաւ, ինչ որ յիշեցնել տուին սպանիական հողին մէջ գտնուող Ֆրանսական անհատները։ Մատրիտի ժողովուրդը չատ սիրալիր կերպով ողջունեց Մ. Լուպէն, երբ Միւզէումը և Բրիտան այցելելու կ'երթար։

ԼՈՆՏՈՆ.— Թայմզ կ'ըսէ թէ անհիմն են այն զրոյցները որոնց համաձայն մը-տերմական մերձեցում մը պիտի հաստատուի Ռուսիոյ եւ Գերմանիոյ միջեւ, վասնզի Ռուսիա չի կրնար Գերմանիոյ հետ իր յարաբերութիւնները փոխել՝ առանց դպչելու Ֆրանքուռուս դինակցութեան։

—Էտուարտ թագաւորը մտադիր է Թոքիոյի անգլիական դեսպանութիւնը մեծ դեսպանութեան բարձրացնելու։

—Լոնտոնի Ճարոնական դեսպան Հաեաշի կոմսը մտերիս Թոքիо պիտի երթայ, ուր արտաքին գործոց նախարար պիտի ըլլայ նոր կարգուելիք դահլիճին մէջ, որ պատերազմին առաջ բերած եւրմական եւ ուրիշ խնդիրներու կարգադրութենէն ետքը պիտի կազմուի։

—Ուաշինկդընէն կը հեռագրուի Սեգոդրլ Նիւլի թէ ձկնորութեան խնդրին պատճառաւ Ֆրանսայի և Միացեալ Նահանգաց միջև ծագած դժուարու-

թիւնները ծանրակշիռ հանգամանք մը ստանալու վրայ են։ Սուրիոյի ձկնաբանին մօտ բաւուն վէճ մը ծագեցաւ Քանատայի և Ամերիկայի ձկնորսներու միջև, երկուսանք չատեր վիրաւորուեցան և 7 հոգի մեռան։ Քանատացիք հրազէն գործածեցին։ Շատ բարկացած են այս խնդրոյն վրայ, և կ'ըսեն թէ կրակ պիտի ընեն Ամերիկացիներուն վրայ, եթէ ատոնք գան իրենց ձեռքէն յափշտակելու ինչ որ իրենք իրենց իրաւունքը կը համարին։ Քանատացի և Ամերիկացի ձկնորսներն ալ հրազէն առին։ Քանատայի և Մ. Նահանգաց կառավարութիւնները որոշեցին պատուիրակներ կարգել խնդիրը քննելու համար։ Բայց Լոնտոնի դիւանագիտական շրջանակներուն մէջ մասնագիտութիւն ցոյց կը տրուի, վասն զի ծանօթ են Ամերիկացի ձկնորսներուն ոչ բարեացակամ դիտումները։ Վերջին լուրէ մը կը հասկցուի թէ Մ. Նահանգաց Արտաքին գործոց Նախարար Մր. Բուէթ վաղը Քանատա պիտի մեկնի։

ՊԼԻԼին.—Մեծ հանդէսով կատարուեցաւ Մոլթքէ մարշալին յիշատակարանին բացումը։ Ներկայ էին Վիլհէլմ կայսրը, Ֆոն Պիլլով իշխանը, բարձրաստիճան պաշտօնատարներ և դեսպանական մարմինը։ Կայսրը յիշատակարանին վրայ դրաւ պակ մը, որ սա արձանագրութիւնը կը կրէր.— «Մեծ կայսեր ամէնէն մեծ զօրավարին»։

—Գերմանիա դեսպանութիւններ պիտի հաստատէ Զէթինէի և Հոպէչիատանի մէջ։

ՏՐԷԶՏԱ.—Վիլհէլմ կայսրը այսօր ժամանեց։ Հանդիսաւորապէս ընդունուեցաւ Ֆրէտերիք-Ալկուսթա թագաւորին, գահաժառանգ իշխանին, նախարարներուն և քաղաքային ու զինուորական բարձրաստիճան պաշտօնատարներուն կողմէ։ Իրիկունը Սաքսոնիոյ թագաւորը սեղան մը տուաւ ի պատիւ Վիլհէլմ կայսեր որ յետոյ Պէրլին ուղեւորեցաւ։ Սաքսոնիոյ թագաւորը Իւլանների 3րդ զօրագունդին պետ անուանեց Վիլհէլմ կայսրը։ Վիլհէլմ Բ. Սեւ Արծիւ պատուանշանը տուաւ Սաքսոնիոյ գահաժառանգ իշխանին։

ՊՐԻՍԼ.— Սոսիէթէ Ժէնէրալի պաշտօնեաներէն մէկը երկուշաբթիէն ի վեր անյայտացած է։ Ստուգեր քննելով հաստատուեցաւ թէ 300,000 ֆր.ի բաց մը կայ։

ԲԱՐԻԶ.—Գարատաղի Միրքօ իշխանը և իշխանուհին, այս իրիկուն, Պէրլին ուղեւորեցան։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ Տ. Յարութիւն Պատրիարքին հրամանաւ, Տ. Եղիշէ Մ. վրդ. խնդրած է Ս. Պատրիարք Հօրմէն որպէս զի մայրաքաղաքիս Որբանոցներէն ութը որբ աղաք ընտրուին և Երուսաղէմ զրկուին Ժառանգաւորաց վարժարանին մէջ ուսումնին կատարելագործելու համար։

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ Խորհուրդը երէկ գումարուեցաւ Պատրիարքարանի մէջ և զբաղեցաւ կարգ մը ամուսնական խնդիրներով։

ԵԿԻՊՏՈՍԻ Առաջնորդ Տ. Մկրտիչ Մ. վրդ. Ազանուն է, որուն համար գրած էինք թէ Ադեքսանդրիա հասած է, Ներկայացած է Կազի Ահմէտ Մուխթար փաշայի և ներկայացուցած է Պատրիարքական յանձնարարագիրը։ Եհատ այցելեր է նաև տեղւոյն ընդհ. կառավարիչին որ սիրալիր ընդունելութիւն մը ըրած է և փոխադարձաբար այցելած։ Տ. Մկրտիչ վրդ., ինչպէս կը հեռագրեն Պատրիարքարան, Դահիրէ հասած է Առաջն. փոխանորդին հետ։

ՏՓԼԻՍԻ Առաջնորդ Տ. Դարեգին Արքեպս. Սաթունեան Հոկտ. 4ին հեռաւեալ հեռագիրը զրկեց իր փոխանորդներուն ու գործակալներուն Վրաստանի և Իմէրէթի բոլոր թեմերուն մէջ։ «Ն. Ս. Օծութեան հրամանին համեմատ կը պատուիրեմ ձեզ որ Պետական կրթական Վարչութենէն ետ առնէք դպրոցական գոյքերն ու չէնքերը, մանրամասն ցուցակագրելով զանոնք, և եթէ ո՛և իցէ բան պակաս գտնէք, չվիճիք, այլ ինձ ծանուցէք, զրկելով բոլոր ցուցակները։ Պետական կրթական Վարչութեան Տփղիսի Տնօրէնն այս մասէն հարկ եղած կարգադրութիւններն ըրած է իր կողմէն։»

ԷՏԻՊԷՏԷՆ դարձեալ խնդրած են որ Տ. Դանիէլ Մ. վրդ.ի առաջնորդական պաշտօնը հաստատուի Պատրիարքարանէ։

ԹԷՔԻՐՏԱՂԻ Առաջնորդ Տ. Վահրիճ վրդ. գրած է Պատրիարքարան թէ նորընտիր Քաղ. Ժողովոյ անդամներէն միայն Ցակոբ էֆ. Դալուստեան իր տկարութեան պատճառաւ հրաժարած է, իսկ մնացեալ վեց անդամները պաշտօնին կը շարունակեն, և որոշած են խնդրել որ վեց թիւը բաւական համարուի։

ԿԻՒՄԻՒՇԽԱՆԷԻ վանքին վանահայր Տ. Մկրտիչ վրդ. Կարապետեան հիւանդ ըլլալով, ամիսէ մը ի վեր Տրապիզոն գացած է և հոն անկողնոյ կը ծառայէ։ Բժիշկները խորհուրդ տուած են Պոլիս երթալ և Ազգ. Հիւանդանոցին մէջ դարմանուիլ։ Մկրտիչ վրդ. Պատրիարքարանէ հրաման խնդրած է մայրաքաղաքս գալու համար։

ՍԿԻՒՏԱՐԻ Թաղ. Խորհրդոյ անդամներէն Ալիքսան էֆ. Ալիքսանեան իր ընտրած օրէն ի վեր պաշտօնը չատանձնելով, այս անգամ գրաւոր իր հրաժարականը մատուցած է։ Թաղ. Խորհուրդը անոր տեղ անդամ նշանակած է Նոր Թաղի բնակիչներէն Յովհաննէս էֆ. Ունճեանը և հաստատութիւնը խնդրած է Պատրիարքարանէն։

ՊԱՆՏՐՄԱՅԻ Նորընտիր առաջնորդական տեղապահ Տ. Կարապետ Մ. Վ. Մազլումեան, որ բաւական ժամանակէ ի վեր Պարտիզակ կը գտնուէր, այս օրերս Ս. Պատրիարքին հրահանգին համաձայն, ինչպէս գրեցինք, կը պատրաստուի Պոլիս գալ և Ս. Պատրիարք Հօր ու Խառն Ժողովոյ շնորհակալութիւն յայտնելէ և իր պաշտօնը վաւերացնող Կայս. Պէրատը ստանալէ ետքը, պիտի մեկնի իր պաշտօնատեղին՝ Պանտրմա։ Տ. Կարապետ Վ. այս առթիւ ընդունած է շնորհաւորութեան բազմաթիւ այցելութիւններ։ Տ. Կարապետ վրդ. իր պարկեշտ եկեղեցականի կենցաղովն ու անբասիր նկարագրովն այժմէն ամէն յոյս կը ներշնչէ օգտակար ըլլալու իր հովուական նոր պաշտօնին մէջ։

ԿԱՐՆԵՅԻ Գալաֆեան եղբարք դպրոցի մը շինութիւնը ստանձնած ըլլալով օրինութեան կնդակ մը զրկած էր Ս. Պատրիարք Հայրը։ Գալաֆեան եղբարք Պատրիարքական Կոնդակին համար երախտագիտութիւն յայտնելով, Ն. Սրբազնութեան օրհնութիւնը խնդրած են։

ԱՐՄԱՇԻ Դպրեվանքէն Տ. Պակ վրդ. իր ծննդավայրը երթալու արտօնութիւն խնդրած ըլլալով Պատրիարքարանէ, Ս. Պատրիարք Հայրը արտօնեց։

ՍԱՄՍՈՆԻ Առաջնորդ Տ. Յակոբ Աշտ եպս. Թեմական այցելութեան ելած է։ Տ. Եղիշէ Ա. քհ. Ամատունի ալ հոն հասնելով պաշտօնավարել սկսած է։

ՈՒՍՈՒՄՆ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ իր շաբաթական նիստը գումարեց Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ և զբաղեցաւ ի մէջ այլոց հետեւեալ խնդիրներով։

1. Խորհուրդը շարունակելով մայրենի լեզուի ծրագրին վրայ իր խորհրդակցութիւնները, յետ ընդ երկար կարծեաց փոխանակութեան և վիճաբանութեան։ Վերջնապէս ընդունեց Հին Հայերէնի քառամեայ ծրագիրը։ Իսկ Նոր Հայերէնի ծրագրին նախապատրաստական և տարրական դասընթացքներու ծրագիրը նոյնպէս վերջնական կերպով ընդունելով, մնացեալ երկու դասընթացքներու ծրագրին քննութիւնը թողուց յաջորդ նստին։

2. Մայրաքաղաքիս Ազգ. Նախակրթարաններու վերջին տարւոյ շրջանաւարաններուն քննութեանց նիշերու գնահատման ցուցակն ըստ յանձնարարութեան Խորհրդոյ, Աւետիսեան Բարսեղ էֆ.ի կողմէ պատրաստած ըլլալով, Խորհուրդը ուշադրութեան առաւ զայն և դիտեց որ անցեալ տարեշրջանի մէջ, մայրաքաղաքիս մէկ քանի նախակրթարաններէն 130 շրջանաւարաններ մասնակցած էին քննութեանց և անոնցմէ 96ը յաջողելով, մնացեալ 34ին ալ 28ը Քննութեանց Հրահանգին 12։դ յօդուածէն տրամադրութեանց համաձայն իրաւունք ունէին վերաքննութեան, ի-կ 6ը բոլորովին կը մերժուէին։ Ըստ այսմ Խորհուրդը որոշեց նախակրթութեան շրջանաւարտի վկայական տալ հետեւեալ ուսանողներուն, որոնց անունները հետեւեալներն են. այբուբէնի կարգաւ։

Գալաֆարուի Մայր վարժարանէն. Պ. Պ. Արամ Կիւլէրեան, Արիս Շալեան, Բերուն Դաղանեան, Գաբրիէլ Համբարձումեան, Դէորգ Պետրոսեան, Կարապետ Մինասեան, Կարապետ Սաղբեան, Մինրան Գալֆայեան, Ներսէս Ճիւմպիւշեան։

Եէնի-Գաբուի վարժարանէն. Պ. Պ. Զարեհ Միսքէթեան, Վահրամ Աչճեան և Օրդ. Մաոի Թիրիթեան, Ռէժին Ալանեան։

Ս. Յակոբայ Ազգ. Որբանոցէն. Պ. Պ. Ադեքսանդր Փանոսեան, Գալուստ Մարգարեան, Գրիգոր Աճառեան, Զաւէն Սրգարեան, Յակոբ Թայեան, Յովսէփ Պոյաճեան, Ռուպէն Մատաճեան, Օհան Պաղտիկեան։

Մաքրիգիւղի Ծառեան վարժարանէն. Պ. Պ. Դէորգ Գաղաղեան, Գրիգոր Մալեէմէզեան, Գրիգոր Յնձալեան, Զարեհ Բենիամինեան, Հայկ Պոնճուգեան, Մարտիրոս Բարսեղեան, Յարութիւն Միրիճանեան, Յարութիւն Մոմճեան, Շաւէն Ինճէեան, Վահան Սարգիսեան։

Բերայի Եսայեան վարժարանէն։ Պ. Պ. Զարեհ Տէր Մեսրոպեան, Դարապետ Աւետարանեան, Հրանտ Ամատունի, Տիգրան Կիւլեան, և Օրդ. Արաքսի Սիզմնեան, Արմենուհի Թորոսեան, Արմենուհի Համբիկեան, Արտեմիս Մէնկիլճեան, Ենիկէ Հաճեան, Զապէլ Աբրահամեան, Հայկանոյշ Աստուածատուրեան, Մաոի Սիմոնոֆ։ Նազենի Նէնիկեան, Նուարդ Շաքարեան, Շուշան Պոշնակեան, Վարդանոյշ Պապիկեան, Վերժին Յովհաննէսեան։

Ղալաթիոյ Կեդրոնական Նախակրթարանէն. Պ. Պ. Առաքել Շապչեան, Համբարձում Ապահունի, Յովակիմ Յովակիմեան, Պերճ Աւետիսեան, Ռուբէն Փալանճեան, Վահրամ Ֆինճանճեան։

Գուրուչէշմէի վարժարանէն. Պ. Պ. Արտաչէս Պատմաճեան, Զարեհ Մինճեան, Հրանտ Մինճեան, Պեարոս Տօղրամաճեան։

Օրթագիւղի վարժարանէն. Օրդ. Մաոի Բագրատունի, Տիգրանուհի Փանոսեան։

Սկիւտար Ս. Խաչ վարժարանէն. Պ. Պ. Դէորգ Էքսէրճեան, Գրիգոր Սարգիսեան, Թագւոր Դերձակեան, Կոպեռնիկ Թանարճեան, Հրանտ Ալաճաճեան, Յարութիւն Աւետիսեան, Վահրամ Թէմպէքճեան, Տրդատ Ալաճաճեան, և Օրդ. Ագապի Տնտեսեան, Ազատի Պօղոսեան, Սարգիս Մատթէոսեան, Արզուկ Մխիթարեան, Արմենուհի Պատմաճեան, Արշակուհի Յակոբեան, Երանուհի Նալպանտեան, Զապէլ Գալաֆեան, Զապէլ Զենոբեան, Զարուհի Ֆէրհատեան, Էօժէնի Զարքճեան, Իսկուհի Յակոբեան, Մանիկ Շահինեան, Նուարդ Մարգարեան, Վարդանոյշ Ալիքսանեան, Վերժին Փանոսեան, Վիքթոր Միրիճանեան։

Սկիւտար Իմատիէի վարժարանէն. Պ. Պ. Արամ Էպէեան, Երուանդ Քէրէստէճեան, Միհրդատ Պարոնեան, Օրդ. Ա. Պօյաճեան, Արաքսի Անդրէասեան, Արմենուհի Կէվրէկեան, Արշալոյս Ճէնաղեան, Զապէլ Եարճանեան, Մաոի Խորեան, Սաթենիկ Մազմանեան և Ֆրանսուհի Խանճեան։

Իսկ կրկին քննութիւն անցնելու իրաւունք ստացած են.

Մայր վարժարանէն.

Պ. Պ. Յարութիւն Սայեան, Գրիգոր Մանտիկեան.

Եէնի-Գաբուի վարժարանէն.

Պ. Կարապետ Կարապետեան և Օրդ. Տիգրանուհի Կարապետեան, Արուսեակ Յովակիմեան։

Մաքրիգիւղի վարժարանէն.

Պ. Պ. Երուանդ Խաչերեան, Հայկ Օհանեան, Միքայէլ Քէօմիւրճեան և Օր. Զարուհի Գալֆայեան։

Բերայի Եսայեան վարժարանէն.

Պ. Պ. Հայկ Քէլէչեան, Գարեգին Պէզիրեան, Համբարձում Գայաեան, Եդուարդ Սէֆէրեան, Լեւոն Պէյքօղլեան, Վահան Հարիկեան և Օր. Թագուհի Գասապեան։

Ղալաթիոյ Նախակրթարանէն.

Պ. Պ. Պետրոս Փափազեան, Եւաթրաթ Սիմոնեան, Աբրահամ Կիրակոսեան։

Գուրուչէշմէի վարժարանէն.

Պ. Երուանդ Դէորգեան.

Մինգիւղի վարժարանէն.

Պ. Պ. Պետրոս Պետրոսեան, Ստեփան Մուրատեան.

Սկիւտար Ս. Խաչ վարժարանէն.

Պ. Պ. Կարապետ Մինասեան, Հայկ Տէր Անդրէասեան, Մկրտիչ Մելիքեան, Յարութիւն Մարլեան։

Սկիւտար Իմատիէի վարժարանէն.

Պ. Արշէն Աստուրեան և Օր. Արշալոյս Ճէնաղեան։

Այս առթիւ Խորհուրդը որոշեց, այս քննութեանց արդիւնքը ներկայացնել Ս. Պատրիարք Հօր և Ն. Սրբազնութեան պատշաճ դատած մէկ օրը կատարել վկայականաց բաշխման հանդէսը իր նախագահութեամբ։

ՎԻՐԱԿ.— Մանզումի երէկի «Օրուան Խնդիրներ»ուն երրորդ սիւնակին վրայ «Հարուստը աղքատին հետ» «աղքատը հարուստին հետ» բառերը պէտք է կարդալ «Հարուստը հարուստին հետ» «աղքատը աղքատին հետ»։

ԲՈՂՈՔԱԿԱՆ ԹԵՄ

Վաղը պիտի քարոզեն.—

Բերայի մէջ ժամը 3.45ին Վեր. Ա. Պ. Շմաւոնեան։

Կէտիկ-Բաշայի Ամերիկեան Վարժարանին մէջ ժամը 4.45ին Պատ. Կ. Յ. Բերբրեան։

Սկիւտարի մէջ ժամը 4ին Բրօֆ. Յ. Հ. Ճէճիզեան։

Պայպըլ-Հատուսի մէջ ժամը 5.15ին Վեր. Յ. Գ. Դրիգորեան։

Խազիւղի մէջ ժամը 7ին Պատ. Ս. Յ. Զորիկեան։

Երիտ. Բրիտ. ընկ.ի աղօթաժողովը տեղի կ'ունենայ ժամը 9.30ին Գումգարուի Ռէտդին մէջ։

ԱՏԱՄՆԱՐՈՅԺ
Մ. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ
6, ԲԵՐԱ ՄԵԾ-ԲԱՐՄԱՔ-ԴԱՐՈՒ ՓՈՂՈՑ, 6
ՀԻՒԱՆԴ Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ԱՄԷՆ ՕՐ
կիրակի օրերը ժամադրութեամբ
44—50

ՍԷԼԱՄԼԸԳ ՐԷՍՄԸ ԱԼԻՍԻ

Տիւնքի Ճումա կիսնիւ Սէլամլըգ բէսմը ալիսի Համիտիէ ճամի չէրիֆիսէ իբրա պույրուլմուշ տրը։

ՆԵՐՔԻՆ

ՄԻՍԻ ԽՆԴԻՐԸ.— Զմրան մօտաւորութեան առթիւ մամուլը զբաղեցնող հարցերէն մէկն ալ միսի սղութեան խնդիրն է, որ դեռ լուծման ճամբան չէ մտած։ Սապան բսելով թէ Կայս. Կառավարութիւնը պէտք եղած միջոցները ձեռք առած է միսին սղութիւնը չարունակել չտալու համար, յոյս կը յայտնէ թէ արդի բարձր գիներն ալ պիտի զեղչուին։ Միւս կողմէ Մօնիթեօր հետեւեալ տեսութիւնը կ'ընէ.— Պաշտօնական վիճակագրութեան համաձայն, Պոլիս տարին չորս մէկ միլիոն կենդանիի պէտք ունի և այս քանակութիւնը, որուն մէջն են նաև ոչխարներն ու եղները, կուգայ Բուլգարիէն, Երզրումէն, Տիարպէքիրէն, Ասանայէն և շրջակայքէն։ Բայց կառավարութեան և բանակին հայթայթիներուն մէջեւ կնքուած պայմանագիրներուն բերմամբ, հայթայթիները ստիպուած են մէկ կողմ չդնալել այն կենդանիները, զորս յանձն առած էին ժողովուրդին պէտքերուն յատկացնել։ Անատոլուէն ժամանած հաներուն մէջէն։ Ասոր հակառակ, հայթայթիներուն պաշտօնեաները և թղթակիցները վար կը դնեն և կը գնեն նոյնիսկ իրենց հաշուոյն հաներ, որոնք Պոլիս ճամբայ հանուած են։ Հայթայթիներու այս ապօրինի ընթացքը առաջին և խիստ կարեւոր պատճառն է միսի գինին սղութեան, քանի որ անբաւական է մատուցումը։ Քանի մը տարիէ ի վեր զինուորական ռոճիկներու միսը կը տրուէր Ատանայէն և շրջակայքէն եկած ոչխարներէն։ Սակայն, Եգիպտոսի մէջ ճարակող պաճարախտէն կենդանիները պակսած ըլլալով, Ատանայէն Եգիպտոս ոչխար արտահանելու չարժում մը սկսաւ, այնպէս որ, քիչ ժամանակ ետք, այդ նահանգին բոլոր կենդանիները Եգիպտոս զրկուեցան, քանի որ վաճառականները փոխադրութեան նուազ ծախք ընելով, աղուոր շահեր կը գրպանէին։ Այսպէս, Պոլսոյ ներածութիւնը տարեկան մօտ 200,000 ոչխար պակսեցաւ։ Երրորդ պատճառն ալ կայ։ Վաճառականները ամէն տարի Ռուսիայէն 100,000ի չափ ոչխար բերել կուտային, ո՛րչափ զինուորական հայթայթումներու, նոյնքան ժողովուրդին սէտքին համար։ Այս ներածումներն ալ դադրած են։ Պաշտօնական վիճակագրութեանց նայելով, անցեալ Մարտ 1էն ի վեր մինչեւ Օգոստոսի վերջը 485,000 ոչխար նեռածուած է Պոլիս։ Ելմական տարիին մինչեւ վերջը դեռ Պոլսոյ համար պէտք կայ 550,000 ոչխարի, որոնց փոխադրութիւնը մեծ դժուարութեանց պիտի հանդիպի, նկատի առնելով Անատոլուի արեւելեան նահանգներուն մէջ տիրող խստաշունչ ձմեռը և մինչեւ հոս կենդանիներուն կատարելիք ուղեւորութեան պայմանները։ Այնպէս կ'երեւայ թէ այս տարի ալ ժան միս չպիտի ունենանք։ Նախորդները աւելի կարեւոր պատճառ մը, լայնօրէն մաս ունի միսի գինին սղութիւնը պահուելուն մէջ։ Այսպէս, հակառակ քաղաքապետական կանոնագրին տրամադրութեանց որ կ'արգիլէ երկու ամսուան գառնուկները մորթել, մսավաճառները ծանրաբեռն կը սկսին գառնուկները կարել և այս գառնուկներուն թիւը մեծ քանակութեան կը հասնի երկու երեք ամիս ետք։ Ասկեց ոչխարներու թիւին վրայ պակաս մը առաջ կուգայ, որ պատճառ մը կ'ըլլայ գինին բարձրացման և այդ բարձր գինը պահելու միւս ամիսներուն մէջ ալ։ Կայս. Կառավարութիւնը նկատի կ'առնէ այս պատճառները դարմանելու համար միսի հրապարակին անկանոն վիճակը։ Գործնական արդիւնքի մը հասնելու համար պէտք է հետեւեալ միջոցները ձեռք առնել։ Ա. Ատանայէն և շրջակայքէն բոլոր ոչխարները միայն Պոլիս ներածել տալ։ Բ. Խստիւ արգիլել 8 ամսուանէն պակաս գառնուկները մորթելը և հակառակ գործողները պատժել։ Գ. Հայթայթիներուն արգիլել որ իրենց պէտք եղած ոչխարները չառնեն ժողովուրդին պէտքին համար Պոլիս հանող ոչխարներէն։

ՀԱԳԵՇ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿ զօր. Մաչաչիա, երկկ Աթօ-Հալէ Մարիամ փաշայի, Երուսաղէմի Հայաչէ վանքին մեծաւոր Տ. Թաքատայի և հիւրամեծար Ֆայիզ պէյի հետ, Կայս. Պալատ երթալով ներկայ գտնուեցաւ Սէլամլըքի արարողութեանց։ Զօր. Մաչաչիա առջի օր ալ Կայս. Պալատ երթալով իր յարգանքները մատոյց յոտս Կայս. Գահոյքից և արժանացաւ Կայս. մեծարանաց։

ԹՈՒՐՔԵԻՊԱՐՍԻԿ ՄԱՔՍԱՅԻՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆԱԳԻՐԻՆ.— Պարսկաստանի մաքսային և թղթատարական նախարար Մ. Նաուս Պոլիս եկած էր Թուրքիոյ պարսիկ մաքսային նոր համաձայնութիւն մը կնքելու համար, ինչպէս գրած էինք։ Մ. Նաուս առիթ ունենալով, ընկերակցութեամբ Պարսից դեսպան իշխան Միրզա Բիզա խանի, Բ. Դուռը գնաց և տեսակցեցաւ Բարձր. Մեծ-Ե զարգոսին և Արտաքին Գործոց Նախարարին հետ։ Արդէն, երեք տարի առաջ մաքսային համաձայնութիւն մը կնքուած էր Թուրքիոյ և Պարսկաստանի միջեւ, որով երկու կողմերը իրարու կուտային ամէնէն նպաստաւորեալ ազգին պայմանները։ Երկու պայմանագիրները իրաւունք ունէին դադրեցնելու համաձայնութիւնը, տարի մը առաջ ծանուցանելով։ Կայսերական կառավարութիւնը քանի մը ամիս առաջ ծանոյց թէ դաշնագիրը դադրած է, և խնդրեց որ Պարսիկ պատուիրակներ զրկուին նոր դաշնագրի մը համար բանակցելու։ Պարսիկ կառավարութիւնը իր բանագնաց կարգեց դեսպան իշխան Միրզա Բիզա խանը և Մ. Նաուսը և օգնական-պատուիրակ՝ Թէհրանի արտաքին գործոց Նախարարութեան Քարտուղարներէն ճիւրին պէտ և Ա. Թարդան Մէրզա Մէհմէտ խան, որ Մ. Նաուսի հետ ժամանեց։ Քանի մը օրէն բանակցութիւնները պիտի սկսին։ Այս առթիւ Լիվանդ չահեկան կը համարի հետեւեալ թուականները տալ Պարսկաստանի և Թուրքիոյ միջեւ 1903 Մարտէն մինչեւ 1904 Մարտ վաճառականութեան վրայ.— Թուրքիա նոյն տարին Պարսկաստան զրկած է 10,440,113 զրանի (10 զրանը մէկ մէճիտիէ է) վաճառք հետեւեալ բաժանումով։ 1,533,461 զրանի պաստներ, 1,864,054 զրանի կենդանական նիւթեր, 1,615,630 զրանի ոսկի և արծաթ դրամ, 733,000ի Պաղատի գառնուկի մորթ, 498,000ի չգործուած մորթ, 1,400,000ի չգործուած ծխախոտ, 279,000ի ներկ և 409,000ի բամբակի հիւսուածներ։ Իսկ Պարսկաստան Թուրքիա զրկած է 35.754,177 զրանի վաճառք որոնց գլխաւորներն են։ 1,521,000 զրանի զանազան տեսակ հունտեր, 2,507,000ի ձգախէժ. 614,000ի ոսկի և արծաթ դրամ, 796,000ի բամբակի հիւսուածեղէններ, 5,905,000ի խամ բուրդ, 13,620,000ի գորգ, 1,364,000ի զուտ բուրդէ հիւսուածոյներ, 1,871,000ի խամ մետաքս, 807 հազարի մետաքսեղէններ, 2,830,000ի ափիոն, 334,000 զրանի բուսային նիւթեր և բոյսեր և այլն։ Յայտնի է թէ Պարսկաստանէն Թուրքիա ներածուած վաճառքներուն մէկ մեծ մասը, կը զրկուի Եւրոպայի զանազան երկիրները։

ՅՈՒՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ.—Ցաւնաց Պատրիարքարանը ծրագիր մը պատրաստեց ազգարարի զանազան քաղաքներու օրթոսոքս հասարակութենից հոգեւոր պետերուն անուանման մասին։ Այս ծրագիրը, որուն օրինակները Սինոդականներուն բաժնուեցան, կը դովաբանէ անուանումներուն միութիւնը, որոնք պէտք է կատարուին նուիրագործուած հին սովորութեան համաձայն Ֆէնէրի Պատրիարքարանին կողմէ, համաձայնութեամբ միւս Պատրիարքարաններուն և Ինքնագլուխ եկեղեցիներուն, որոնք ընտրիչներու ցանկ մը պիտի ներկայացնեն։ Ծրագիրը Սինոդին կողմէ վաւերացուելէ ետք պիտի հաղորդուի միւս Պատրիարքութեանց։

— Մթրանճայի, Զորլուի և շրջակայից Յոյները, որոնք Էրէնլիի վիճակին կը պատկանին, կը պահանջեն որ դատ թեմ մը կազմեն։ Էրէնլիի մետրպոլիտը առաջնորդական փոխանորդ զրկուած ըլլալով այդ տեղերը, հաստակութիւնը չէ ընդունած և հեռագրած է Պատրիարքարան նկատի առնել իրենց խնդրանքը։

— Ս. Մինասի յոյն բարեսիրական ընկերութիւնը որոշեց ձրիաբար ճաշ հայթայթել Բերայի Ցունաց վարժարանին աղքատ ուսանողներուն։

ԷՏԻՐՆԷԻ հրկիզեալներուն համար քաղաքապետութեան մէջ կազմուած նպաստահաւաք յանձնաժողովը ցարդ ժողված է 20,895 զրշ., Յովհ. էֆ. Խիւսավէրեան նուիրած է 300 զրշ. ժամացոյցի վաճառական Մաքուլեան էֆ. 100, դեղավաճառ Գասապեան էֆ. 60, Նարլեան գործարան 40, Քիւչիւք-Զէքմէճէ փռապան Սարգիս էֆ. 50 և մսավաճառ Ստեփան աղա 20 զրշ.։

ՀԱՆԹԵՐՈՒ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐԻՆ բարեփոխեալ յօդուածները վաւերացուց Կայս. Իրատէ մը և հրամայեց գործադրութիւնը։

ՁԵՂՇ ՊԱՇՏՕՆԵԱՑ. — Իզմիրի դատարանը անցածները դատեց Մանիսայի ընդհ. դատախազի նախորդ օգնական Ֆուատ պէյը, հարցաքննիչ դատաւոր Ֆէրտի էֆ.ն և վճռաբիներու գործադիր նախորդ պաշտօնեայ Էմին էֆ.ն։ Առանցմէ Էմին էֆ., իր իրաւասութեան սահմանէն դուրս ըլլալով, դատական հետապնդման համար պաշտօնագիր մը տուած էր Արապ Սիւլէյման անուն մարդու մը համար, կնիք քակած և տապանուած քներ իւրացուցած ըլլալուն առթիւ։ Էմին էֆ. իր պաշտօնը չարաչար գործածած էր՝ նոյն անձը մինչեւ իսկ իբրեւ սնարագործ ամբաստանելուն պատճառ ըլլալով։ Էմին էֆ.ի արարքը հաստատուելով դատապարտուեցաւ 6 տարի պաշտօնէն վտարուելու, իսկ միւսները՝ Ֆուատ ու Ֆէրտի էֆ.ները՝ անպարտ արձակուեցան, վասն զի անոնց դէմ եղած ամբաստանութիւնները չհաստատուեցան։

ԲԵՐԱՅԻ ՍԻՐՔԸ
CIRQUE DE PERA

Սիրքին համակրելի Տնօրէնն՝ Մ. Բամիրէզ ո՛չ մէկ ջանք կը խնայէ զբօսասէր հասարակութեան հաճոյքին համար։ Տասնըչորս արուեստագէտներէ բաղկացած բանաստիւնի նոր խումբ մը առաջին անգամ ըլլալով ներկայացումներ տալ պիտի սկսի Սիրքին մէջ։

Այս գիշերուընէ պիտի սկսին այս ներկայացումները։

Նոյնպէս Տէլ Մէյլիի խումբը անօրինակ ներկայացումներ ունի։ Կիրակի օր, խստ փոյլուն ցերեկոյթ մը, ուր «Լիթլ Բիլ» իր հաճելի սիւրբրիզներով պիտի գոհացնէ ամէն հանդիսական։

Լօժերուն և թիւնաթոռներուն գիները զեղչուած ըլլալով, ամէն ոք պիտի փութայ անշուշտ Սիրք, ուր պիտի գտնէ լաւագոյն զբօսանքը։

Գիշերուան գիներն են. Պէլ-էթաժ և Լօժ պալքոն 80 զրուշ, Պէնիուար 60 զրուշ, Ֆոթէօյլ 20, Սթալ 10 և մուտք 5 զրուշ։

Կիրակի ցերեկուան գիներն են. Լօժ պալքոն և պէլ էթաժ 60 զրուշ, Պէնիուար 50 զրուշ, Ֆոթէօյլ 15, սթալ 10, մուտք 5 զրուշ։ Տղաքը էկս գին։

Իսկ երեւշաբթի խիստ փայլուն ներկայացում մի նպաստ Մ. Բամիրէզի։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐՍԱՆ
BOURSE DE PARIS

27 Հոկտեմբեր 1905

Ֆրանս. 3%	(3% Français)	99 50
Բէժի	(Tab. Turcs)	392 —
Օսմ. Միացեալ	(R. Nv. Unif.)	90 25
Երկաթուղի	(Lots Turcs)	133 —
Պանք Օթթ.	(Banque Ott.)	605 —
Թրանսվալ	(Transvaal)	39 —

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

ԲԱՐԻԶ, 27 հոկտեմբեր.— Լոնտոնի և Բարիզի մէջ զրոյց չլսիլ սկսաւ թէ, Ռուսական մեծ փոխառութեան բանակցութիւնները յետաձգուեցան։

—Գերման Կայսրը իր շնորհակալութիւնները յայտնել տուաւ Նախագահ Մ. Լուպէի, որ Այֆել Ծիրարիին իշխանին նշանախօսութեան առթիւ իր շնորհաւորութիւնները հաղորդած էր։

ՎԻԵՆՆԱ.— Կը ծանուցուի թէ Ֆրանց Եօզէֆ կայսրը ինքնագիր նամակ մը պիտի զրէ Պառն Ֆէյէրվարիի, հունգարական խորհրդարանին մէջ անոր բռնելիք դիրքին առթիւ։

ՄԱՐԻՏ.— Հանրապետութեան նախագահը, Մարտիէն պատասխանելով Անգլիոյ թագաւորին մէկ հեռագրին, որով Ն. Վեհափառութիւն՝ Մ. Լուպէն կը հրաւիրէր այցելել Ճիպրալթար՝ Լիզպոնայէն վերադարձին, կը յայտնէ թէ՝ կը ցաւի որ չպիտի կրնայ ընդունիլ այս սիրալիր առաջարկութիւնը, որովհետեւ ստիպուած է ֆրանսական Խորհրդարանին բացման առթիւ Բարիզ դառնալ։ և եթէ Ճիպրալթար հանդիպի՝ ժամանակ պիտի կորսնցնէ։

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ
14/27 Հոկտեմբեր 1095

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ԲՈՆՍՈԼԻՏԷ	
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ Օ.Ո.	97.11
Երէկուան էն բարձր գինը »	97.29½
» էն վար գինը »	97.10
ՐՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ	
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ ֆր.	131.25
Երէկուան էն բարձր գինը »	131.75
» էն վար գինը »	131.25
Շիրքէթը Այրիէ	35.—
Օսմանեան Պանքա	611.—
Տէրքօսի Լուրի ընկ.	245.—
Բարաի Կ. Գալոյ	514.—
Քրէպի Ֆոնսիէ Էժիպսիէն Ա.	312.50
» « » Բ.	270.25
Պանք Նաս. Կրէս.	429.—
Թրամվայի բաժնեթուղթ	7.42
Անատոլ. Երկ. բաժնեթ. Ա. Ո	16.05
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ. Լ. Օ.	4.04
Լաւրիում ֆր.	54.—
Թրանսվալ »	71.—
Բէժիի պարտաթուղթ ֆրանք	384.—
ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ	
Օսմ. ոսկին 100 զրշ.էն	զրշ. ֆր.
Մէճիտիէ արծաթ	107.13
Անգլիական ոսկի	109.29
Ֆրանսական ոսկի	87.11
Քր

ՓՈՐՁԱՌԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԷՍ

ԲԱՐԵՓՈԽԵԱԼ ԽՐԱՏՆԵՐ

Ուռճ

Կրնաս or մը... օրական հանել

Մայրը տե՛ս աղջիկը առ, բան են, հիմայ աղջիկը կ'առնեն առանց մայրը տեսնելու։

—Առաջները մարդ ըլլալու համար մեծ համալսարաններ կ'երթային, հիմայ... Շեթայնին կամ Մայէրին կ'երթան։

—Բարեպաշտներ կան օրմնք աւելի նախամեծար և նուազ մեղապարտ կը համարին դրամս ուտել... քան պահքերնին։

—Ըստ իս լաւագոյն է երեք ապտակ ուտել չնորհալին Օր. Նիմիէ քան փառաւոր ճաշկերոյթ մը Սրբանտիսէն։

—Միշտ նախընտրելի է երկու բարեաց մեծագոյնը և երկու քոյրերուն... փոքրագոյնը։

—Սիւքը, զեփիւռը զովացնելու համար եղած են, իսկ Օր. Զեփիւռնե՞ը...։

—Կնքահայրը ամուսնական աշխարհին մէջ պէտք է այնչափ, որչափ պէտք է պատառաքաղը՝ ճաշասեղանին։

—Պարտէզիդ մէջ ամէն բան կրնաս անկել, բայց դրացիդ կնոջը՝ ուշքը... երբէ՛ք։

—Աշխարհս՝ արուգակով, վառբանները՝ փայտով, գլուխները՝ օղիով և անկողինները՝ կնոջով կը տաքնան։

—Ճամբան քալած միջոցիդ չորս կողմի պատուհաններուն մի՛ նայիր... որովհետեւ կրնայ ըլլալ որ աղոր աղջկան մը հանդիպելու տեղ... պարտապանդիդ հանդիպիս։

—Լաւագոյն է առանց հովանոցի անձրեւի բռնուիլ, քան կնոջ մը հետ en flagrant delit.

—Շիտակ խօսողին գաւակը ծակ կ'ըլլայ ըսած են։ Այս հաւատով իմ ճանչցած բարեկամներէս և ոչ մէկը չիտակ կը խօսի, որոնց գաւակը ծակ չէ, բայց գրպանները, այո՛։

—Ալքոլամոլութիւնը մէկ քանի յօդուածով և հարուստ մեռել մը մէկ տէրտէրով չվերցուիր։

—Պողտատ ծառի մը՝ տասս պըտուղներուն քար և դեռ անչափահաս զաւակներ ունեցող կնոջ... հարգ մի՛ նետէք։

—Վարդը հոտուրտալու, սուրբը խմելու, սիկառը ծխելու, արեւը տաքցնելու և կնոջ չթունքները... գինովցնելու համար ստեղծուած են։

—Պատրաստ կերէք, բայց պատրաստ մի՛ հագուիք։

—Նախընտրելի է միշտ ամբարիշտ այր մը ըլլալ, քան կալանքբռին չգիտցող երիկ մարդ մը։

—Դեղեցիկ աղջկան մը դէմ նեռուած ոխմար դիտողութեան մը միակ լաւագոյն պատասխանն է, աւելի՛ աղուոր աղջկան մը... ծնունդ տալ անմիջապէս։

—Դատաստանական Խորհուրդին մէջ աւելի՛ անլուծելի խնդիրներ կան, քան ո՛և է թուաբանութեան գրքի մէջ։ Այսպէս լաւ է թուաբանութեան խնդիր լուծել, քան ամուսնական։

—Զուր չանք և անօգուտ վաստակ ըսած են անոնց համար, որոնք... առանց դրամի ծով կը մտնան։

—Դատարկ խօսքերու պէտ՝ մեր կարգ մը խմբագրատուներու գրիչները ծայր չունին։

—Մարդ մը ընտանեկան երջանկութիւն վայելելու համար տունին դուռը և քակին բերանը գոց՝ և աչքերը բաց պահելու է։

—Աշխարհս հակառակ իր մեծութեան հասկցուած է թէ հինգ մասերէ կը բաղկանայ, բայց կնոջ սիրոը հակառակ իր պզտիկութեան դեռ օրաս կարգին վրայ կը մնայ. անլուծելի՛։

—Մեր մէջ թերթի բաժանորդ գրուիլը. հաւասար կը նկատուի... ծուվէն մարդ մը ազատելուն։

—Սեխին անուշութիւնը հակնալու համար մէկ քովէն կը կտրես և կամ կը հոտուրտաս. լաւ. ի՞նչ կ'ընես սակայն երբ փոխանակ սեխի՝ կէն մը՝ որ պիտի առնես։

—Դերասանուհի մը իր գեղեցկութիւնով, մարդ մը իր անչարժ հաստատութեան կոլտանձներով, Գունդորտիան՝ սիրուն երգչուհիներով և մեր կիներն ալ Ծաղիկ Կանանց Հանդէսով կը պարծին։

—Հազար լսէ մէկ խօսէ, կ'ըսեն, ո՜հ, այժմ մէկ կը լսեն և հազար կը խօսին։

—Էյնի՞նչ գիտէ նուէն ի՞նչ է. ամուրին ի՞նչ գիտէ թէ կնոջ թաքուն անուշութիւններն ի՞նչ են։

—Աղջիկ քեզ կ'ըսեմ, հարնուկ դուն... վրդ առ, կ'ըսեն սովորաբար կիները խօսակցութեան միջոցին, բայց միւնոյն բանը պիտի ըսե՞ն երբ, խօսակցութեան նիւթը... այրերուն վրայ է։

—Ուշ եկուր անուշ եկուր։ Հիմակուան նշանածները՝ ամէն օր եկուր... լեղի եկուրի փոխան են այս առածը։

—Տան անդամ չափէ մէկ անդամ ձեւէ, եթէ ոչ՝ բանթալօնը երկայն և չաքէթը կարճ կը մնայ։

—Ուր տեղ հաց այն տեղ կաց. ըսած են անոնք, որոնք չէին գիտեր թէ գոնուած հացերը, օխան քառասուն փարայէն պակաս չեն տար և ապարիկ երբէ՛ք։

—Գնա՛ մեռիր, եկուր սիրեմ, բայց հիմա նախ ո՛և է Բիբինա մը կամ Տէրինա մը կը սիրեն և յետոյ, եթէ բարեհաճին՝... կը մեռնին։

—Մեր քը լալով և պարտքը տալով. ա՛յս էր երեւոյն, հիմա պարտքը կուլանք և մեղքը կուտանք։

—Արտը ցանք ունեցողը, եկեղեցին ձայն ունի կ'ըսէ առած մը. ո՜հ, ի՞նչ երջանկութիւն, ըսել է տիրացուները, որ ձայն ունին եկեղեցիին մէջ, ընդարձակ հողեր, ագարակներ, եզներ և կովեր ալ ունին։

—Կե՛ր ապա գոհացիր, տե՛ս ապա զարմացիր, կ'ըսեն. սակայն կիներ կան որոնք... ծովը չտեսած հագուստ, և եկեղեցի չմտած խաչ կը հանեն։

—Կիներու ընկերակցութեան մէջ չմտնողը, ներկարարին կարասը չմտած հագուստի կը նմանի։

—Բաղդը քնացած միջոցիդ կուգայ և ելակին աղէկը... Արնառագիւղէն։

—Կիներուն եթէ ըսես թէ՝ հարսնիք կայ երկինքին մէջ..., ամէնէն առաջ կը հարցնեն թէ ի՞նչ օր կ'ընէ հոն, ըստ այնմ հագուելու համար։

—Վարդապետ մը օր մը քարոզին մէջ, «դուք աղ էք երկրի» ըսաւ. եկեղեցիէն դուրս ելայ և էշու մը վրայ մարդ մը տեսնելով, միտքս ինկաւ առաջ աղ և յետոյ սպունգ բեռցած իշուն պատմութիւնը։

—Մոռցէ՛ք Թաւշանճեանի մատուցած ծառայութիւնները, «ապերախտնե՛ր» պիտի ըսէ շատ շատ. մոռցէ՛ք ինծի ունեցած պարտքերնիդ՝ «փարատկերան» պիտի ըսեմ. բայց երբէք մի՛ մոռնաք և մտքէ մի՛ հանէք կնոջ մը խոստացուած նուէրը, որ եթէ չտանիք. «հոգս՝ ուրիշ բերող չա՜տ», պիտի մուլայ, ուսերը վ'ր վեր ընելով։

—Հարցուցէք ալերտիրի մը թէ՝ ի՞նչ պիտի ըլլար վիճակը եթէ չորս հինգ ամիս չարունակ մեռել չըլլար, «ես պիտի մեռնէի», պիտի պատասխանէ։

—Խեռ կին մը և անառակ աղայ մը բաւական են տուն մը Թաղ. Խորհրդարանի վերածելու։

—Նէ վերջապէս առնք ամէնքը բաւական են ձեզ համոզելու համար թէ մեծ երգիծաբան մըն է

ԹՈՐՈՍԵԱՆ ԳՐԻԳՈՐԸ

ԽԱԶՕ

(ԻՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

*Սա մարդն ալ ցանցէ մը բռնուած է, ինքն ալ կը տառապի վշտով մը, գինովութեանը մէկ պահուն իր տանը դահիճը եղաւ և հիմա անվերջ կը տապտի։ Իր դէմքի ճչգրիտ նկարագրականը մի ակնկալէք գրչով, դիմանկար գործին իսկ կը չիոթի այդ այլանդակութեան առջեւ։ Աչքը հրէշի մը հանդիպածի պէս շմորուն գայթումներով կէտ կէտ կը ցատկէ, կը գլի ու կը մարի առանց որոշ պատկեր մը ընծայած ըլլալու զգացող ջիղերու։ Արդէն իսկ այլանդակ այդ դէմքը, մշանջենական ղազդրութեանց ենթակայ, կ'ակսի ու կը բարդի, կը փոթի ու կը թուլնայ մինչեւ բազմադարու մամիաներէն մէկին ականատես եղողի մը զգայութեամբը քեզ պատրեն աչքերդ։ Ճակատը արեւին առնչեւ տապտած հոգի կոկոռներու գոյնը առած է։ Աչերը իրենց բնական փայլը կորուսած, չոր կոպերու գիրկը, արեան նրբին երակներու ցանցին մէջ ինկած կողմէ կողմ կը գլին։ Դոգած երեսներէն այտոսկրերը բուրգերու պէս դուրս կը ցցուին, հապա բերանը, ներս դուրս դերդեղին ակռաներով և մրոտ պեխով մը եղերուած տարտարոսի ճենճերը կը բուրէ կարծես։

Տարուէ տարի կը հիւծի երկրագունդի այդ հէգ զաւակը, հերուան հագուստները վրայէն կը թափին այս տարի։

Մեր գիւղացիներէն չատեր կը ճանչնան Խաչօն, հաղիւ յիսունրնդոց անցուկ ծերուկ մըն է։ Իր տարեկիցներէն չատեր կը յիշեն իր երիտասարդութիւնը, մանաւանդ կարգուելու օրերը երբ «փուչի»ին ուլունքներով զարդարուն ծոպերը աչքերուն վրայ ձգած լուսաղբիւրէն Բարսուֆան, Բարսուֆանէն վանքը կը վազէր բարի կենակից զտնելու համար իր բաղդը փորձելու։ Աղջիկաէր մայրեր կը սիրէին Խաչօն։ Անոր հետ սոսկ բառ մը փոխանակելը իրենց համար մեծ հաճոյք էր։ Հազար երանի տուած էին իր մօրկանը որ այսպէս «լուս զաւակ» մը ունեցած էր։ Գիւղի աղջիկներ մեծ հաճոյքով, գոնէ օրը մէկ անգամ, շարոցներով Խաչօենց դռնէն կ'անցնէին, իսկ երիտասարդներ հաչա աչօք չէր որ կը նայէին իրեն, մինչեւ այն տարն երբ լսեցին թէ նըշանուած էր ան։ Շատ մը սրտեր խորտակելով կ'ամուսնանար Խաչօ. սակայն կ'երեւի թէ այդ լացող աչքերն ու անիծող բերանները փուչիր ցանեցին այդ երջանիկ ամուսնութեան հանգիստը խռովելու, որովհետեւ տակաւին տարի չը բոլորած նկարագրի տէր Խաչօն անզուգական խմզ մը եղած էր անծանօթ պատճառներով։ Ծանր վշտերու տակ կքած հալմաշ կ'ըլլար իր կինը։ Շատ մը տուն մնայ աղջիկներ խնդացած էին այս զոյգին ապերջանկութեանը վրայ, երբ մանաւանդ իրենց անդրանիկ աղայն եաք, հաչմոտ աղջիկ զաւակ մըն ալ կ'ունենային իրենց ամուսնութեան ճիշտ երրորդ տարին։ Շատ չանքեր եղան մոլորած Խաչօն ետ դարձուցնելու. խրատ, խարազան «լուսդին» ու տէր ողորմեայ ամէնքն ալ իրենց մասին արդիւնք մը չունեցան։

Թշուառ կինը վերջին անգամ մըն ալ իր հիւանդ ու հաչմոտ զաւակը Աստուածամօր պատկերին առջեւ տարած, հեղեղ արցունքներով աղօթած էր։ Իր սիրտը թեթեւցած չէր սակայն այդ օր, կարծես չէր յաջողած ի գութ շարժելու տիրամայրը։ Խիստ ճնշում մը, ցուրտ կանխագգացում մը կը զգար իր դարձին։ Կոտրած սրտով տուն կը մտնէր կինը, իր աղօթքները դառնութիւններ պատրաստած էին իրեն։ Խաչօ իր սովորական անհոգութեամբը գինիի բոյրերուն մէջ թաղուած մահիկ ընել չէր ուզեր իր մահամերձ աղջիկ զաւկի տառապանքներուն։ Մայրը որդեսիրութեան գերին դարձած, երկանը սառնութեան դէմ կառոյց, էգ վագրի մը պէս յարձակեցաւ այդ օրը գինիի գաւաթներուն վրայ և կարմիր հեղուկը զոհ ըրաւ իր կատաղութեան։

Պահ մը շուարեցաւ Խաչօ, իր հոգիի թելերուն դպած էին կարծես մէկէն. միայն մէկ արժանաւոր պատիժ կ'անցնէր իր մտքէն կայծակի մը արագութեամբ։ Հովի թեթեւութեամբ սանդուխներէն վար նետուեցաւ և ակընթարթի մը մէջ վեր դարձաւ սակր մը բռնած ձեռքին մէջ։

Խիզէը քնացած, միտքը թմրած էր, վեր ելաւ, և մէկ քանի յիմար հարուածներով մանկան հիւերը իր կոկորդին մէջ խեղդեց։ Անաբեկ մայրը «զալըմ անասուած» պոռաց և յարձակեցաւ գինովութենէն զարթնած երկանը դէմքին, ակառներովը կոկորդին փակելու, այդ մեծ անգթութիւնը պատժելու համար, բայց նոյն խուլ չարժումներուն զոհ եղան նաև անոր ձեռները և յետոյ ձախ ստինքը։ Թշուառ մայրը իր զաւկին արիւնոտ դիակին պլլուած ինքն ալ անչնացաւ, վերջին անգամ մըն ալ «վա՛յ զալըմ» հռմալով տարտամութեամբ։ Բարկութիւնը գինովութեան հետ խառնուած իր բանականութենէն անջատած էին զինքը։ Սակայն գիտակցութեան հովը քիչ ետք զարկաւ գլխուն, սուր չուլլըվուքներ ըզգաց գլխին մէջ։ Կը խենդնար իրողութենէն, մոռնալ ուզեց շուտ մը. քանի մը գաւաթ եւս կը ճնկէր եւ նոյն անզգայութիւնը կ'ըզգենուր։ Սոսկալի ոճիրէն անգիտակ հայուչներու անլուր չարքով մը անոնց արիւնոտ դիակները կը նզովէր։

Պատերը կարծես լեզու առած «որդեսպան, կնասպան» կը պոռային, բայց ինք այդ ձայները, որ իր խղճէն կուգային, խղդելու համար գինին՝ կոկորդէն և մտաները ականջներէն ներս կը թափէր։ Աչքերը կ'երթային, ձեռները կ'ինչային նստած տեղը, քիչ ետք քունը տարաւ, բայց տակաւին ձեռքը պրկուած կը մնար սոսկալի գործիի կոթանին չուրջը։ Կէս գիշերին արթնցաւ փայտացած թիկունքներով, ճրագին իւղը հատած էր։ Զը կրցաւ յիշել իրիկուան դէպքը, նախ կնոջը ձայն տալ փորձեց, բայց ձեռքին մէջի սակրը իր ուշադրութիւնը գրաւեց։ Անզգալաբար սարսուռ մը զգաց։ Ի՞նչ երկաթ, ինչո՞ւ հագուստները կաչեցած. մահճին մէջ չէր, կինը չէր պատասխաներ իրեն, լուսկի չկար։

Մխասոտի կայծքարը ձեռք առաւ. մէկ երկու և յաջորդական կայծեր թռան կայծքարի չրթներէն։ Ամէն հարուածի աչքերը կը սրբէր, քամնելի պատկեր մը կը տեսնէր կայծերու լոյսին մէջ որ վայրկենական գոյութիւն մը ունենալէ ետք նորէն մութին մէջ կը թաղուր։ Կայծերու լոյսը միշտ նոյն պատկերը, միշտ նոյն երկու դիակները կը ցուցնէր. տեսիլ մը չէր կրնար ըլլալ այս, ոչ ալ պատրանք մը։ Նորէն օրբեց աչքերը և խելքը գլուխը հաւաքելով ծունկի եկած խաչակնքեց։

Մութին մէջէն մօտեցաւ դիակներու տեղին, անգամ մըն ալ կայծերու աղօտ լուսովը դիտեց դիակները ու այս անգամ սխալած չէին իր աչքերը. կընոջը և մանկան մը դիակները տեսաւ սարսուռով, լեկած արիւններու մէջ թաթխուած։ Ցիչեց թէ Պետիկ, իր պզտիկ տղան, նախորդ օրը մեծ մօրը գացած էր, հասկցաւ ցուրտ իրողութիւնը թէ իր կինն ու զաւակը սպանած էր։ Դէմուն տաք չուր մը լեցուեցաւ. մեծ մեղք մը գործած էր, իր տունը աւերակ ըրած էր։ Փարեցաւ պաղ դիակներուն և գինովութեան պէս անզգայութեան մը մատնուած՝ երկար ատեն ինկած մնաց։ Առտուան դէմ տան մօտակայ եկեղեցւոյ կոչնակը իր թունդ ձայնովը կ'սթափեցնէր զինք։ Ցատկեց տեղէն, բայց հիմա նոյն սոսկալի պատկերը լոյսին մէջէն աւելի ահարոյ էր իր առջեւ։ իւրաքանչիւր վէրք հազար բերաններով կը պոռային իրեն. «Մարդասպան, տնաւեր, կինդ սպաննեցիր, աղջիկդ մեռուցիր, տղադ ալ չպիտի մօտենայ քեզ, գիւղացիները պիտի քարկոծեն քեզ»։ Եկեղեցւոյ կոչնակին հետ բարի Աստուածը կանչեց, Անոր դթութիւնը հայցեց, բայց իրողութիւնը պատահած էր, Աստուած չէր մօտենար իրեն։ Տեսաւ իր տան հաւատարիմ շինիկը որ երկու թշուառ զոհերուն արիւնոտ դէմքերը կը լվէր մաքրելու համար։ Մեծ վախ մը պատեց զինքը, յետոյ որոշեց թողուլ իր տունը և փախչիլ արեւէն առաջ։

Այս դէպքէն ետք Խաչօ միայն մէկ անգամ տեսնուեցաւ հանդարտ մտքով և միայն այսչափ մը հարիւ կրցաւ պատմել իր տառապող կեանքէն, և յանկարծ փոխուեցաւ իր ձայնը, դարձան իր աչքերը և խեղդ խելառ գլուտորումներով կատաղաբար գինետուն վազեց գոնէ՝ վայրկեան մը առաջ ինքնամոռացում գտնելու Դիմնիսի նեկտարով։

Իր տունը թողնէ երկար տարիներ ետք իսկ տակաւին գիտցուած չէր թէ ի՞նչ եղած էր Խաչօ, մինչեւ որ օր մը իր գիւղացիներէն մէկ քանին մերկ ու գինով տեսան զինքը քաղքի մը մէկ անկիւնը. հիմա այն առջի յաղթ Խաչօն չէր մնացած, հալուամաշ եղած էր բոլորովին։ Ձիրքը ճանչցողներուն ծանօթ է թէ տուն չունի Խաչօ, ոչ ալ մահիճ, բայց տակաւին գաղտնիք կը մնայ թէ արդեօք կը քնանայ։ Ամառ կամ ձմեռ ցուրտ գետնին վրայ ինկած, մթնաղուն մէջէն այնչափ յուզիչ խաղերով կը մնտերգէ որ անկարելի է սրտերը չյուզուին և աչքերը չթրչին։ Զվայցող ու խորտակուած սրտէ մը կը բղխին այդ չեչտերը սուր նետերու պէս շուլլըուելու արբեցութեան չարիքներուն տակաւին անտեղեակ գինովներու սրտին։

Այս դէպքը իր տեսակին մէջ մէկ հատիկը չէր, իր նման դէպքեր յաճախ կրկնուած են մեր չուրջ, բայց ո՞ր մէկ ականջալուր գեղջուկը կամ քաղքենին դաս մը առնել ուզեց այս անախորժ դէպքերէն, քանինե՞ր որոշեցին իրենց տան գինւոյ կամ օղիի մէկ կաթը պակսեցուցնել։ Ամենն ալ կը խմեն, կաթիլ կաթիլ կը կլլեն այդ թոյնը բացառութիւններ սեպելով զիրենք։ Գաւառի և գիւղի տուներէն չատեր պատրաստ գինետուններ ունին իրենց դռներէն ներս։ Հացի դրամին քանի մը պատիկը կը ծախսեն ըմպելիներու համար։

Գիւղերէ ոմանց մէջ կան տուներ որ անագին կարասներու երկվեցեակներ կը պարպեն տարուան մը մէջ, ալուրնէն մինչեւ ամառ, ձմրան բաւքերէն մինչեւ կալերու տապ արեւին տակ հաւատարապէս նոյն ախորժանօք խմելով։ Խորհող չկայ բնաւ թէ իրենց այգիներէն եկող նուիրական այդ պտուղը իրենց տան տարեկան ծախքերը հոգալէ ետք կրնար հեռի պահել զիրենք բարոյական ու ֆիզիքական այն կարգ մը չարիքներէն որոնք կը ծնին իրենց գինեսիրութենէն։

Գ. ԿՈՍՏԱՆԵԱՆ

ԳԾԱՄԱՐԶԱՐԱՆ

Ինկիլիզեան էֆ.ի գծագրութեան տարակներուն 9 թիւերէն 5ը հրապարակ եկած ըլլալով, գրէթէ Պոլսոյ լաւագոյն մանկապարտէզներէն մեծ մասը սկսած է գործածել։ Տեղ տեղ ալ նոյն իսկ Գրդ թիւէն սկսելով կը գործածեն նախապատրաստական և տարրական կարգերու։ Կը յանձնարարուի գնել այդ յոյժ մանկավարժական տետրերէն որոնց մէջ տղաք պիտի գտնեն ոչ միայն իրենց կարողութեան համեմատ աշխատութիւններ, այլ և շատ մը հետաքրքրական պատկերներ, որոնցմով տղայք պիտի զբօսնուն անձնձրոյթ։

Այս տետրերուն գլխաւոր առաւելութիւնն է հետեւեալը, որ ոչ միայն աչակերտաց նպաստաւոր է այլ եւ ուսուցչաց և ծնողաց։

Տետրակներուն իւրաքանչիւր էջերուն վրայ գտնուած այլազան օրինակները պէտք է գծել տալ տղոց ոչ միայն նոյն այն տետրին մէջ միայն, այլ եւ կրկնել տալ քարտախտակի և գրատախտակին ինչպէս և քառակուսի գրծով տետրակներու մէջ, որով թէ՛ ուշ կը լմնան տետրակին օրինակները և թէ տղան լաւ վարժութիւն ըրած կ'ըլլայ։ Նաև առաւելութիւններէն մին ալ չափազանց ժան ըլլալն է. գունաւոր կափարիչով և ընտիր լիթօկրաֆ պատկերներով, 10 լեցուն էջերով կը ծախսուի 20 փ.։ Կեդրոնատեղի Պապը Ալի ճատաէսի 4. Քէշէչեան գրատուն։

ԲԱՄՊԱԿ

Վերջին հեռագիր

Աբօթ 5.77

Կատու գլ. 20 թիւ 8³/₈

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ

Կ. ՊՕԼՍՈՅ

(1905 Հոկտ. 13 Ուրբաթ)

ՑՈՒՐԵՆ

Լեռմակ Առաջին օխան 41-41½ փ.
» երկրորդ » 39-40 »
Թախլիւք » 36-38 »
Զավարը » 34 »
Ալրաթ առաջին, օխան 42½-43½ փ.
» միջին տեսակ 39½-41½ »

Այսօր ժամանեց 23 վագոն ցորեն Ա. պատալ։

ԱԼԻՒՐ

Տեղական քրքում Ա. պարկը 76 ղ.
» » Բ. » 73-74 »

ԹԵՓ

Օխան 19 փարա։

ԳԱԲԻ

Բէսարանեան 13-13¼ ղր. գրիւ
Մերսին և Բրուսէլի 11½ ղր. գրիւ։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԼԵԱՆ

«ՄԱՆԶՈՒՄԻ»ի ՈՒՂԵՒՈՐԱԿԱՆ ԹՈՒԹԹՕՆԸ — 29 —

ՏՐԵՑ ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ

ՕԹԹՕԼԻՆԿՈՒԻ ՍԻՄՕՆ ԶԻՕՄԼԻԷՐՃԵԱՆ

Հնաձխարհիկ Ադամանդներու

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԳՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Զ.

ՄՐ. ՊԷՐՆՍ ՄԻՋՈՑ ԿԸ ԽՈՐՀԻ

—Անգամ մը միայն հանդիպած եմ Մր. Թորէի, խաղասեղանի մը առջեւ, պատասխանեց Մր. Միչլը։ Անոր համար է որ տհաճութիւն զգայի, նշանածիս մօտ տեսնելով զայն։ Թողունք գողութեան խնդիրը, վասն զի, հակառակ իմ ուրացումս, կրնաք կարծել որ ձեր բացատրութիւնը ճշմարիտ է և երդուեալ դատաւորները կրնան ձեզի համակարծիք ըլլալ։ Հիմա խօսինք Թօզ Միչլի սպանութեան վրայ։ Կ'ենթադրէ՞ք որ գողութիւն մը գործելու համար գրաւդնող մէկը մինչեւ ծայրայեղութեան երթայ և կին մը սպաննէ։

—Ո՛չ, բայց ադամանդները գողնալէ և տեսնելէ ետք որ ձենէ դրամ կորզող այս կինը ձեր նշանածին տանը մէջ իսկ յարկաբաժին մը վարձած է, կրնաք անոր սենեակը գացած ըլլալ և պաղատիլ որ ձեզի հանդիստ ձգէ եւ խաստում մը չառնելով, սպաննել զայն զձեզ ազատելու համար անոր օձիքէն։

—Անկեղծօրէն ըսելով, դիս չէք ճանչնար։ Ձեր ըսածին մէջ չահեկան կէտ մը կայ։ Միայն հակցած չըլլամ։ Ըսիք որ այս կինը Բէմբրններու տան մէջ յարկաբաժին մը ունի։ Ճի՞շտ է։

—Անշուշտ։ Դուք ալ ինծի չափ գիտէք։

—Կը սխալիք։ Դառնանք սա չնչաչարիկ ադամանդներուն։ Դուք կը կարծէք որ առնք գողցուած ադամանդներն են։ Եթէ հակառակը հաստատեմ, կը հաւանի՞ք զիս չձերբակալել։

—Հաճոյքով, պատասխանեց գործակալը, համոզուած ըլլալով որ Մր. Միչլի առաջարկածը անկարելի բան մըն էր։

—Շնորհակալ եմ։ Ամէն թոյլտուութիւն պիտի ունենամ, և ի փոխարէն այս քաղաքաւարութեան, կը խոստանամ բոլոր ուժովս օգնել ձեզ մարդասպանը գտնելու համար։

Այս խօսքը ըսելէ ետք, Մր. Միչլը ելեկտրական կոճակի մը վրայ կոխեց և Մր. Զարլզէն խնդրեց որ վար իջնէ։ Գանի մը վայրկեան ետքը նոր անձնաւորութիւն մը մէջտեղ կ'ելնէր։

—Մր. Զարլզ, ըսաւ Մր. Միչլ, կարելի՞ է այս մառանը մտնել առանց ձեր գիտութեան։

—Ո՛վ ալ ըլլայ, անկարելի է որ առանց իմ գիտութեանս հոս մտնէ, պատասխանեց Մր. Զարլզ։

—Իմ բանալիս դուք կը պահէք, չէ՞։

—Այո՛, պարոն։

— Այս չէնքէն դուրս ելած եմ երբեք։

—Ո՛չ, պարոն։

—Ուրեմն անկարելի կը նկատէք որ երկին բանալի մը հաստատած և առանց ձեր գիտութեան հոս մտած ըլլամ։

—Բոլորովին անկարելի, պարոն։

—Կը յիշէ՞ք, վերջին անգամ ե՞րբ եկայ հոս։

—Անուշտ, ասկէ դէպի երկու չաթի առաջ, երբ Պոսդըն կ'երթայիք։

—Շատ շնորհակալ եմ, Մր. Զարլզ։ Ա՛լ պէտք չունիմ ձեզի։

Մր. Զարլզ քաշուեցաւ գնաց եւ Մր. Միչլը ժպտելով նայեցաւ Մր. Պէրնսի երեսը։

—Կը տեսնէք որ նորէն կը սխալիք։ Ադամանդները երէկ առտու գողցուեցան և ես անկէ ի վեր հոս եկած չեմ և հետեւաբար չեմ կրնար այս տուփին մէջ դրած ըլլալ։ Գո՞ն էք։

—Ո՛չ։ Եթէ դուք կարող եղած էք գողութիւն կատարել կառախումբի մը մէջ, գիշերն ի բուն ձեր խցիկին վրայ հսկած միջոցիս, և եթէ յաջողած էք ադամանդները անհետացնել խուզարկուած առենդիդ, կը հաւատամ որ կարող էք միջոց մը գտնել և հոս գալ առանց Մր. Զարլզի գիտութեան։ Թերեւս անիկա սուտ կը խօսի ձեզի ծառայութիւն մը մատուցանելու համար։ Կատարելապէս վստահ եմ որ ասոնք գողցուած ադամանդներն են և ասոր հակառակը դիւրաւ պիտի չկրնաք հաստատել ինծի։

—Ըսել է որ գիշերն ի բուն հսկեցիք վրաս։ Լաւ ուրեմն, կը ցուցիմ որ այնքան նեղութիւն տուեր եմ ձեզի։ Աւելի՞ համոզիչ ապացոյց մը կ'ուզէք։ Խիստ լաւ։ Քնեցէք ալ։

Նամակներու ծրար մը առաւ և հինգ տարի առաջուան թուականը կրող վճռման ցուցակ մը հանեց ուր ադամանդներուն և տուփին ստոյգ նկարագրութիւնը կը գտնուէր։ Գնդասեղով մը այդ ցուցակին կցուած էր Նիւ Եորքի մաքսատան ստացագիրը։ Մր. Պէրնս չէր կրնար այսքան համոզիչ ապացոյց մը հերքել։ Կատարելապէս յայտնի էր որ ադամանդներու այս հաւաքածոն Մր. Միչլի կը պատկանէր։ Այլ եւս տարակուսելու տեղը կար։

—Ասիկա կը բաւէ, ըսաւ Մր. Պէրնս։ Անխելքութիւն պիտի ըլլար ձերբակալել զձեզ, քանի որ այդ պիտի վաւերաթղթեր կրնաք ցոյց տալ։ Այսու հանդերձ, պիտի չմոռնամ այս երկու ցուցակներուն և կոճակին զուգադիպութիւնը։

—Ազէկ միտքս ինկաւ, Մր. Պէրնս, կրնա՞ք ըսել թէ այս կոճակը ո՛ւրկէ գտաք։

—Սպաննուած կնոջ սենեակէն։

—Կը հաւանամ որ պահել ուզէք զայն և զարմացայ երբ Մրս Բէմբրնէն ուզէք։

Մր. Միչլի աչքերուն մէջ չարամտութեան փայլակ մը վառեցաւ որ Մր. Պէրնսի ջիղերը գրգռեց։ Բայց գործակալը պատասխան չտուաւ։

—Ի յարգանս այն որոշման, որով զիս չէք ձերբակալեր, Մր. Պէրնս, չարունակեց Մր. Միչլ, խորհուրդ մը պիտի տամ ձեզի։ Երէկ առտու, այսինքն Դեկտ. 2ին գրաւ մը բռնեցի Բանաւոլի բարեկամիս հետ։ Մինչեւ Յունուար 2 մէջտեղ ունիմ գողութիւն մը գործելու, որուն համար գրաւ բռնուած ենք։ Եթէ յաջողիք եզրակացնել թէ մինչեւ հիմա ձեր միտքը զբաղեցնող խնդիրները ինծի հետ առնչութիւն չունին, յիշեցէք որ ես ալ գողութիւն մը պիտի ընեմ և օգտակար կ'ըլլայ եթէ իմ վրաս հսկողութիւն կատարէք։ Միտքս ազէկ մը հասկցա՞ք։

—Եթէ այս ամուսն մէջ գողութիւն մը ընէք, ես պիտի գիտնամ, ըսաւ Մր. Պէրնս։

—Խստակցութեան նիւթը փոխենք։ Կը տեսնէ՞ք սա սուտակը, ըսաւ Մր. Միչլ իրենց առջեւ գտնուած տուփին մէջէն խոյոր սուտակ մը առնելով։ Մտադիր եմ յարդարել տալ Միս Բէմբրնի նուիրելու համար։ Ամէն մարդ պիտի նախանձի երբ նշանածս այս ադամանդը գործածէ, այնպէս չէ։

(Շարունակելի)